Ը ՏԱՐԻ 2122 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 3 ՄԵՀԵԿԱՆ 4383—Հ. Տ. 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1891—Ն. Տ. 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1891—ՀԻՃՐ. 11 ՐԷՃԷՊ 1308 — ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك

غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 ՓԵՏՐՈՒԱՐ, 1891

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ղալաթիոյ քարոզիչ Արժ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան, որ Իզմիրի Թեմական խնդրոյն կարգադրման ո՛չ նուազ սատարեց իւր խոհական ընթացքով, Ազգ. Վարչութեան կողմէ իբրեւ Պատրիարքական Փոխանորդ քննչական պաշտօնով Վան կը ղրկուի, տեղւոյն ազգային մէջ ծագած կրօնափոխական, կուսակցական, յարաբերական և այլ խնդիրները քննելու, տեղեկագրելու, կիրքերն հանդարտեցնելու և թեմական ու եկեղեցական շրջանակի մէջ փափաքելի բարեկարգութիւնը վերահաստատելու փափուկ պաշտօնով, որ այլապէս դժուար է քան զոր կատարեց Իզմիրի մէջ. Վանայ թեմական և եկեղեցական, կամ լաւ եւս՝ օրթոտոքսական խնդիրն այնպիսի պայմաններու մէջ կը ներկայանայ որ յաջող լուծում տալու համար Պատրիարքարանն իւր բոլոր իմաստութեամբ և ազդութեամբ գործելու հարկին ներքեւ կը գտնուի. Դժբախտաբար, ձմրան սաստկագոյն եղանակիս մէջ, երբ ճամբաները գոցուած են՝ մանաւանդ Կարինէ ի Վան, քննիչ մը այնքան դիւրաւ չի կրնար ղրկուիլ ի Վան որքան հեռագրական հրաման մը. Մեզ կը թուի սակայն թէ՝ պարագայից ստիպողութիւնն ի նկատ առնլով՝ Պատրիարքարանը կրնայ պահանջել որ Գեր. քննիչ հայրը ճամբայ ելնելու համար չսպասէ օդերուն բացուելուն.

* * *

Արժ. Մաղաքիա Ծ. Վ. Տէրունեան Բաղէշի Պատրիարքական Փոխանորդ կարգեցաւ. Բաղէշի թեմական գործերը թէև՝ բարեբախտաբար՝ այնքան անկարգ չեն որքան Վանայ թեմական գործեր, բայց երկար ժամանակէ ի վեր Բաղէշի թեմն եւս Առաջնորդ կամ Պատրիարքական Փոխանորդ պահելու անկարողութեան մէջ կը գտնուի. Եկեղեցականք շատ կը մաշին այս թեմիս մէջ. Տէրունեան վարդապետն որ Փոքր Ասիոյ մէկ ծայրէն միւսը շատ մը թեմեր շրջած է, ժամանակ մ'ի Բաղէշ մնալէն դժգոհ չպիտի լինի հաւանօրէն. Օգափոխութիւն մը պիտի լինի. Բայց որչափ օգափոխութիւն օգտակար է եկեղեցականներու անձին, Առաջնորդներու կամ Պատրիարքական Փոխանորդներու ստէպ փոփոխութիւնք գրեթէ նոյնքան վնասակար են թեմերուն, և փափաքելի էր որ Բաղէշցիք իրենց նոր հովուին օրով չյուզէին այնպիսի վէճեր որք նոր փոփոխումներու հարկ ցուցնեն.

* * *

Արժ. Ներսէս Ծ. Վ. Արսլանեան, որ չէր կրնար վերահաստատուիլ Պատրիարքական Փոխանորդի պաշտօնին մէջ, յորում յառաջագոյն մերժած էր Իզմիրի Գաւառային Ժողովն առաջնորդական ընտրութիւնը, Պատրիարքական Փոխանորդութեան մասին տարբեր տնօրինութիւն մը լինելուն վրայ, վերջապէս ընդունեց Իզմիրի Առաջնորդութիւնն, յորում յուսանք թէ աւելի երկարատեւ, աւելի արդիւնաւոր լինի իւր պաշտօնավարութիւն. զի Արսլանեան վարդապետ յոյս տուած էր ձեռնհաս պաշտօնեայ մը լինելու Եկեղեցւոյ. Ուսեալ և բանիբուն իրենց նոր Առաջնորդին օրով, Իզմիրցիք յուսալի է զի վերջ տան անձնական և կուսակցական դժուար վէճերու, որովք քանի տարիներէ հետէ ժամավաճառ կը լինին ի դայթակղութիւն միւս թեմերից.

* * *

Իզմիրլեան Գեր. Մատթէոս Սրբազան Եգիպտոսի Առաջնորդութենէն հրաժարեցաւ ֆիզիքական հարկեցուցիչ պատճառներով, որոց ստուգութիւն նոյնքան աներկբայելի է որքան անվիճելի էին իւր առաջնորդական պաշտօնավարութեան օգտակար և պատուաբեր արդիւնք. Կեդր. Վարչութիւնն իւր մասին ընդունեց այս հրաժար, զոր մինչեւ իսկ եթէ Եգիպտոսի հայ հասարակութիւնը պնդէ մերժել, հաւանական չէ զի Ն. Գերապատուութիւն կարենայ ետ առնուլ իւր որոշում. այնքան ճշմարիտ է թէ եգիպտական կլիմայն ի վերջոյ անհանդուրժելի դարձած էր հոգւով կորովի և զօրաւոր այլ մարմնով փափուկ և տկարակազմ պատուական եկեղեցականին. Նկատելով թէ ի Կ. Պոլիս Իզմիրլեան Սրբազանի ներկայութիւնն ո՛չ նուազ օգտակար եղած է այլ և այլ պարագայից մէջ, և տակաւին կրնայ լինել հաւանաբար հանգամանաց մէջ, անկարելի է չյիշել ֆրանսական առածը թէ «Դժբախտութիւնն ալ բանի մը օգտակար կըլլայ դառնալ».

Այսպէս չէինք խորհէր ժամանակ մը, երբ կը պահանջէինք որ Իզմիրլեանի պէս առաջնակարգ եկեղեցականներ գաւառներու մէջ պաշտօնավարեն, փոխանակ ի Կ. Պոլիս դեգերելու. Զայդ պարտաւորութիւն Իզմիրլեան իւր առողջութեան ներած չափով կատարեց, եկեղեցական կարգապահութեան և հովուական ձեռնհասութեան փորձեր տուաւ, և ընդհանրական շահը կը պահանջէ զի այսպիսի եկեղեցականներ քանի մը տարիներ դուրսը ծառայելէն ետև, ժամանակ մ'ալ կարենան ի Կ. Պոլիս մնալ՝ իրենց փորձառութենէն բաժին հանելու կեդրոնական գործերու տնօրինութեան.

* * *

Կարգն հիմա Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանին է, կամ լաւ եւս՝ շատ տարիներէ հետէ արդէն կարգն եկած էր Ն. Սրբազնութեան, մայրաքաղաքէս դուրս թեմական և հովուական պաշտօնավարութեամբ ի հանդէս բերելու իւր անժխտելի ձիրքեր ու կարողութիւններ իբրեւ նշանաւոր անդամ հայ եկեղեցականութեան.

Կեդր. Վարչութիւնն որոշեց Պատրիարքական Փոխանորդի պաշտօնով Եգիպտոս ղրկել կրօնական Ժողովոյ Գեր. ատենապետն, որ կ'ըսուի թէ յօժարամտութիւն յայտներ է մեկնելու՝ թեմականաց նպաստաւոր պատասխանին ընդունելութենէն ետքը.

* * *

Աւելի կարեւոր են անշուշտ Կիլիկիոյ և Աղթամարայ Կաթողիկոսութեանց թեմերուն վերաբերեալ խնդիրք, որք ժամանակէ մ'ի վեր սաստկապէս կը զբաղեցնեն զԿեդր. Վարչութիւն.

Կաթողիկոսական երկու թեմերուն տեղական այլևայլ խնդիրներէն զատ, ուշադրաւ են երկուց Կաթողիկոսաց անձնական յարաբերութիւնք հանդէպ Պատրիարքարանի, կամ լաւ եւս՝ յարաբերութեան պակասութիւնք.

Պատրիարքարանը բնապէս կողմնակից է այս յարաբերութեանց իրենց նախնի ընթացքին ու շաւղին մէջ կատարման, ի բարեկարգ պահպանութիւն իւր խնամոց յանձնեալ աւանդ շահուց.

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսն այժմ ի Պէրութ կը գտնուի, ուստից իւր մեկնումն է խնդրելի, գտնուելու համար ի գլուխ և ի կեդրոն իւր ընդարձակ թեմին, որոյ զանազան կէտերէն հովուական խնամք ու հոգածութիւն պահանջող աղերսարկու ձայներ կը լսուին ազգային և եկեղեցական տեսակէտներով բազմակարօտ թեմականներէ.

Ն. Ամենապատուութեան պատասխանիք չեն փայլեր օրինակելի բարեհամբոյր նկարագրով, ինչպէս Ն. Ամենապատուութեան ո՛չ նուազ Ամենապատիւ եղբօր և պաշտօնակցին իւր արեւելեան պաշտօնավայրէն ցուցած վարմունք և ընթացք հրախտագիտութեան անսահմանելի բեռան մը տակ չեն կրնար ճնշել ո՛չ իւր թեմականներ, ո՛չ զՊատրիարքարան, ո՛չ ալ իրենց Ազգին և Եկեղեցւոյն նուիրական շահուց նախանձախնդիր համեստ մահկանացուներ.

* * *

Արժ. Խորէն Ծ. Վ. Կիւրոյեան, որ հարկադրուած էր մեկնիլ Բաղէշէ, Պատրիարքական փոխանորդի պաշտօնով Շապին Գարահիսար կը ղրկուի, իւր կրկնակի հրդեհներով վնասեալ քաղաքն, ուր այնքան պէտքեր կան հոգալու, այնքան ազգային շինութիւններ վերականգնելու. Կիւրոյեան վարդապետ իւր վրայօք լսուած զրպարտութիւններէն պէտք եղած տեղեր ինքզինք լիովին չքմեղացուցած լինելով, արտօնեալ է երբ և ուզէ մեկնիլ յիւր պաշտօնավայր.

Նոյն պարագային մէջ կը գտնուի, և առաւելագոյն ստիպմանս մը կը գտնուի, Գեր. Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանց, որ իւր անձին վրայօք տեղի ունեցած ծանօթ խնդիրներէն ետեւ, վերընտրեցաւ Տրապիզոնի Առաջնորդ, և իւր նոր պաշտօն Կեդր. Վարչութեան կողմէ հաստատուելով և պէտք եղած արտօնութիւն ձեռք բերուելով, Ն. Գերապատուութիւն եւս ի մօտոյ կ'ուղեւորի այն Պոնտոսեան թեմ, ուր եթէ իւր վարչական գործունէութեան և իւր գրական հետազօտութեան նոր ասպարէզ կը բացուի, յուսանք զի չափազանց զրպարտութիւնք ո՛չ եւս կը փակեն իւր առջեւ ազգօգուտ ջանադրութեանց լայնարձակ պողոտայն, որ յաճախ ոչ այլ ինչ է բայց եթէ նուրբ և նեղ ոտնուղի մը անանց կիրճերու մէջէն, ուր կէս ճամբան կը մնան ոմանք, և այլք շատ մը թանկագին բաներ կը թողուն իրենցմէ. Իսկ Բերայի հաւակրելի քարոզչին կը մաղթենք անկորուստ և անվթար շարունակել ի Տրապիզոն իւր գաւառային ծառայութեանց երկար և արդիւնաւոր շարք.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ի Հէլսինկֆորս, Ֆինլանտիոյ մայրաքաղաքին մէջ, այս պահուս գումարեալ ազգային Խորհրդարանը նոյն տպաւորութիւնը կ'ընէ համօրոյսեան ռուս մամլոյն վրայ ինչ որ կարմիր լաթի կտոր մը կ'ընէ ցուլին վրայ,—զոր, ինչպէս յայտնի է, կը կատղեցնէ չարաչար.

* * *

Մոսկովեան Վէտոմոստի ուրախ է որ Ֆինները (Ֆինլանտացիք) ուրոյն մաքսատուն և ուրոյն թղթատարութիւն ունենալու իրենց սահմանադրական իրաւունքէն զրկուեցան վերջապէս.

Թղթակից մը որ յայսմ մասին աւելի յուսատես և յուսալից է, սապէս կը գրէ.

Ֆինլանտիոյ Խորհրդարանը կը բաղկանայ չորս ժողովներէ, Ազնուականաց, Քաղաքացեաց, Քահանայից և Գիւղացւոց ժողովներ. Խորհրդարանին մէջ երեք լեզուներ կը գործածուին միանգամայն, շուէտերէն, ֆրանսերէն և ռուսերէն. Առաջին երկու ... կը գործածուին սովորական նիստերու մէջ, բայց ամեն բան պէտք է թարգմանուի ռուսերէնի.

Խորհրդարանի գրեթէ ամեն անդամներէն խնդրեցին իրենց ընտրողք՝ ո՛ և է միջոց մը գտնելով ցաւ յայտնել որ իրենց կարծիքը բնաւ չէր հարցուած կարգ մը կարեւոր տնօրինութեանց վրայ, ինչպէս են Ֆինլանտիոյ թղթատարական դրութեան ջնջում, ռուսական դրամոց ներմուծում ի Ֆինլանտիա, եղեռնական նոր օրէնքին գործադրման յետաձգում, որ այս տարի պիտի գործադրուէր, և ի մի բան՝ կառավարութեան ռուսացուցիչ ընթացքն յամենայնի.

Զորս ժողովոց ատենապետք իրենց բացման ճառերով ակնարկեցին այս խրողութեանց. Մանաւանդ եկմտական խնդրոյ վրայ շատ մը ծրագրեր ներկայացուեցան ժողովոց. Ֆիննք գոհ եւ շնորհակալ են որ ներկայ Խորհրդարանին գումարման արգելք չյարուցուեցաւ կառավարութեան կողմէ. Ռուս կառավարութիւնը գծած ընթացքէն չշեղեցաւ, և ինչպէս Ֆիններուն գիտողութիւնները նկատողութեան չառաւ, կարեւորութիւն չտուաւ նաև համօրոյսեան մամլոյն վայրահաչ հակաֆիննական յարձակմանց ու բարբանջանաց, որ կ'ուզէ խաբաւ խափանում Ֆիննական Խորհրդարանի. Ի Հէլսինկֆորս ընդհանուր կարծիքն է թէ Ցարը բարեհաճ տրամադրութիւններ կը տածէ Ֆինլանտիոյ նկատմամբ, ինչպէս և Ցարուհին բարեացակամ է ֆինլանտական մեծ-դքսութեան երկրին եւ ժողովրդեան. Եթէ պատահի ալ թագաւորի Ֆինլանտիոյ՝ սահմանադրական ճամբու մէջ անխոտոր անսայթաք և չիր շիտակ ընթանալու, փորձով պիտի տեսնեն Ռուսք թէ Ֆինլանտիա աշխարհիս վրայ ամենէն հաւատարիմ երկիրներէն մին է. Ֆինլանտիոյ համար իւր արդի ինքնօրինութիւն խաղաղութիւն, հանդարտութիւն, հաւատարմութիւն և բարգաւաճում կը նշանակէ. Իսկ այս բաքիքէ զրկել զինք՝ պիտի նշանակէ մտահոգութիւն, չփոթութիւն, անհանդստութիւն,—ու դեռ կարգ մը ուժիններ զորս աւելորդ է մանրամասնել արդի ցուրտ եղանակիս մէջ. Ռուս կառավարութիւնը դայս վայր ո՛չ մէկ Ֆինլանտացւոյ ընթացքէն դժգոհ մնալու առիթ ունեցաւ. Երբեք ո՛չ մէկ Ֆինն ձերբակալեցաւ իբրեւ անհաւատարիմ.

* * *

Բրիտանեան Հանդէսն ուշագրաւ թուանշաններ կը հրատարակէ վերջին երկուց դարուց մէջ Ռուսիոյ յառաջդիմութեան վրայ. 1723ին Ռուսիոյ բազմամարդութիւն էր 15 միլիոն, որ 1782ին եղաւ 20 միլիոն, 1812ին 41 միլիոն, 1835ին 65 միլիոն, 1878ին 75 միլիոն, 1883ին 89 միլիոն, իսկ 1889ի մարդահամարը ցոյց տուաւ 109 բնակիչ ընդ համայն Ռուսաստան. Ռուս բանակն որ Նափոլէոնի Առաջնոյ օրով 570,000 հոգիէ կը բաղկանար, Խրիմու պատերազմի ժամանակ 1,275 000 ... պատերազմի ժամանակ կը կազմուի 4,600,000 (չորս միլիոն վեց հարիւր հազար) զօրքէ, 400,000 ձիերով և 3,835 թնդանօթներով. Ռուսիոյ մեծագոյն զօրութիւնը կը կազմեն իւր հեծելազօրք, որք կրկնապատիկ աւելի են քան Երրեակ Դաշնակցութիւնը բաղկացնող Իտալիոյ, Աւստրիոյ և Գերմանիոյ հեծելազօրաց համագումարն. Իւր բանակին մէջ ունեցած ձիերէն զատ, Ռուսիա զինուորական ծառայութեան քաշքարմար 20 (քսան) միլիոն ձիերու պահեստ մ'ունի, յորմէ կրնայ լնուլ իւր ձիու պակասները.

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Փարիզեան լրագիրք ոմանք հրճուանօք կը պատմեն մասնաւոր պաշտօնով Ռուսիա ղրկուած ֆրանսացի երկու սպաներու՝ Վիթ դնդապետին և Պորնէյ տեղակալին վայելած ջերմագին ընդունելութիւնն ի Փեթերսպուրկ. Ռուս սպայք ամեն պատիւ և մեծարանք մատուցին իրենց ֆրանսացի պաշտօնակցաց. Ֆրանսացի սպայք երբ այցելեցին Ֆինլանտիոյ գնդին զօրանոցն, իրենց առաջնորդող թէնէր ռուս զօրապետն հարցուց զինուորի մը «Գիտե՞ս ի՛նչ է Ֆրանսա». Զինուորը պատասխանեց. «Այո՛, վսեմափայլ տէր, Ֆրանսա միակ բարեկամն է Ռուսիոյ, և Ֆրանսացիք մեր եղբայրքն են». Տրուած հացկերոյթին մէջ ռուս զօրավարն և Ֆրանսացիք բաժակ պարպեցին «Ռուսիոյ և Ֆրանսայի բարեկամութեան», ռուս նուագածուք Մարսէյեզը հնչեցուցին, եւ ռուս սպայք աղաղակեցին «կեցցէ՛ Ֆրանսա», և ֆրանսացի սպաներն իրենց ուսերուն վրայ ամբառնալով՝ սրահին շուրջը պտտցուցին քանի մը վայրկեան.

Ի ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՍ

Միացեալ Նահանգաց բանակին և «Հնդիկ» կամ «կարմրամորթ» կոչուած կիսավայրենի ժողովրդոց միջեւ պատերազմը վերջացաւ, և այս բնիկ տարրին ներկայացուցիչք Ուաշինկթըն գացին, ամերիկեան կեդրոնական կառավարութեան հետ բանակցելով իրենց ապագայ կենցաղավարութեան պայմանները ճշդելու համար. Այս հնդիկ պատուիրակներ որք հետաքրքրաշարժ անուններ ունին (Ածուխոտ Ձի, կամ Ձիէրէն Վախցող Երիտասարդը, կամ Նստող Ցուլ, կամ Բոլոր-Բոլոր Արծիւ, կամ Դուրսէն Բողէն, ևն.) դանգատեցան ամերիկացի մաս մը զօրաց՝ իրենց հրամանին գիտութեամբ՝ բռնած վայրագ ընթացքէն ընդդէմ անպաշտպան հնդիկ կիներու և տղաքներու, զորս կրակի բռնած կամ սուրէ անցուցած են, թէև սպիտակ դրօշ կը ծածանէր այս խեղճ արարածներուն վրայ. Գանգատեցան նաեւ թէ անձնատուութեան զիման հնդիկներու վրայ խորտընկեցոյ կրակ բացած և մեծ ջարդ տուած են ամերիկացի զօրքն, հակառակ ամեն պատերազմական և զինուորական կանոնաց. Այս գանգատներն ամերիկեան կառավարութիւնն ... .

* * *

Նախագահ Պ. Հարիսըն ընդունելով հնդիկ ցեղապետներն և պատուիրակներն, ըսաւ թէ իրենք այնքան տկար են որ պատերազմաւ չեն կրնար մաքառիլ Միացեալ Նահանգաց դէմ, ուստի պէտք է խաղաղապէս և բարեկամաբար վարուին, և իրենց տղայքը փոխանակ պատերազմի վարժեցնելու, օգտակար քաղաքացիներ ընեն. «Երբ մեր կառավարական գործակալներէն կամ սպիտակամորթներէն նեղութիւն կրէք, կրնաք խաղաղապէս դանգատ ուղղել ի Ուաշինկթըն կեդրոնական կառավարութեան, փոխանակ ապօրէն շարժումներ յարուցանելու, որք կը վնասեն ձեզ. Խորհրդարանէն խնդրած եմ պէտք եղած օրէնքները քուէարկել ձեզ հետ կնքեալ պայմանագրութեան ամեն տրամադրութիւններն յարգելու և գործադրելու համար, բայց պէտք չէ որ ձեր ապրուստն ու սնունդը միշտ ամերիկեան կառավարութենէն ակնկալէք. Տեսէ՛ք, ամեն սպիտակամորթ կ'աշխատի իւր ապրուստին համար, և դուք ալ ձեր ապրուստին համար ամեն տարի քիչ մը աւելի աշխատելու յանձնառու պէտք է լինիք.»

ԹՂԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

Առանց ուժով մարդու մը երեւոյթն ունենալու, Լօռի արտասովոր մկնային զօրութիւն մը ունէր որ տեսակ մը Հերակլէս կ'ընէր զինք. Առանց իր բռին ծանրութիւնը շատ զգալու, ետեւէն երթալով, Բօքաս որ լոյսը բռնած էր, վեր ելաւ բաւական լայն սանդուղէ մը որ կը յանգէր ընդարձակ գաւթիկի մը որուն վրայ կը բացուէին առաջին յարկի սենեակներուն դռները. Այդ դռներէն մէկը բաց էր. Տան պահապանն ու Լօռի մտան մեծ քառակուսի սենեակ մը որ բաւական ճոխութեամբ կահաւորուած էր, բայց որ շատ գոց մնացած ըլլալուն համար մգլոտութեան հոտ մը կ'արձակէր որ քիթն ու կոկորդը կը սեղմէր մարդուն. Այդ սենեակէն անցան և երկրորդ դրան մը, որ բաց էր իրենց առջեւ, մտան ուրիշ սենեակ մը որ առաջինէն շատ աւելի պզտիկ էր, որ միանգամայն զարդասենեակի մը և աշխատութեան սենեակի մը երեւոյթն ունէր. Շրմինէին վրայ, ուր դրուած էր ոսկիները թափած Վենետիկի փառաւոր հայելի մը, պղնձէ գեղեցիկ ժամացոյց մը կար, հաւանականաբար տարիներէ ի վեր կայնած, և երկու գոլտրիկ արձանիկներ նոյնպէս պղնձէ, որք կը ներկայացնէին, մին՝ վարդ մը փեթթըլտող մատաղ աղջիկ մը, միւսն որսորդ Արտեմիս մը, որ իր աջ թեւը բարակի մը գլխուն դրած էր.

Մէկ քանի հատորներ կը մգլէին սեւ փայտէ և ապակեւոր ալխով գրադարանի մը մէջ, որ պղնձէ և խեցիէ նուրբ դըրուագներով զարդարուած էր. Քանի չափ հին օրագիրներ, փոշիով ծածկուած, Լօռի ժեռի ոճով պզտի սեղանի մը վրայ մնացած էին, որու քանդակեալ պղնձէ զարդանկարները ժանգի խաւի մը տակ կ'անհետանային. Միւս կարասիները, բազմոց մը, երկու թիկնաթոռ, աթոռներ, կրետոնեան կըտաւէ ծածկոյթներով սքօղուած էին.

Այս սենեակին խորը, շատ նեղ բացուածք մը իբր մուտք կը ծառայէր մութ խցիկի մը, որ գրեթէ երկու քառակուսի մեթր տարածութիւն ունէր և որ բաւական կը նմանէր բանտի խուցի մը. Լոյս կար ներսը, և դռնէն կը նշմարուէին երկաթէ փոքր անկողին մը և արդուզարդի սեղան մը հայելիով մը.

Տախտակամածին վրայ ոտքի ձայներ լսելով, Բօքասի արժանաւոր կինը ձեռքը կանթեղ մը բռնած երեւցաւ.

—Հոն է, ըսաւ մարդը Լօռիին խցիկը ցոյց տալով.

—Մեռա՞ծ է, ի՛նչ է, ըսաւ կինը.

—Զեմ գիտեր. բայց սա ստոյգ է թէ նուաղած ծածանի մը պէս անշարժ է.

—Հիմայ կը նայինք. շո՛ւտ անկողնոյն վրայ դրէք.

Լօռի փութաց հնազանդիլ, որովհետեւ շատ դժգոհ չէր իր բեռէն ազատելուն.

Այն ատեն կինը մօտեցաւ և իսկոյն հիացման աղաղակ մը արձակեց. Աչքերն Օռօռի դէմքին վրայ սեւեռած, վայրկեան մը անշարժ մնաց, կարծես յափշտակուած.

—Աստուա՛ծ իմ, ի՜նչ սիրունիկ է, մրմնջեց.

—Բեզի՞ ինչ անոր սիրուն ըլլալը. Դուն պէտք չունիս ասիկա տեսնելու, ըսաւ կոշտութեամբ Բօքաս.

—Ա՛ս ինչ է, պատասխանեց կինը, զարմանալի է որ նայելու իրաւունք չունենամ ես. Ի՞նչ բանէ կը վախնաս, ծերուկ մողէս.

Բօքաս ուսերը վեր ըրաւ.

—Աւելի լաւ կ'ընէիր եթէ սա մատաղ աղջիկը խնամէիր հոդ կենալուդ տեղ, մէկ կողմդ վրայ ծռած եւ բազուկներդ վար կախած, կռունկի մը պէս որուն թեւը կոտրած է.

—Ես գիտեմ ընելիքս. Օրիորդը հիմայ պէտք չունի ինծի, տե՛ս, աե՛ս, կը սկսի աթափիլ.

Օռօռ արդարեւ ինքզինքին կուգար. Շարժում մը ըրած էր. օդը կը ծծէր լիաթոք, և այտերուն վրայ արիւն կ'ուգար նորէն.

—Ոչ, ըսաւ Բօքաս, կրնանք թողուլ զայն. Շուտ վար իջնենք, որովհետեւ պարոն դերակամը կրնայ ըլլալ որ բան մը ունենայ մեզ ըսելու.

—Լոյս կը ձգեմ իր քով.

—Եթէ կ'ուզես.

Դուրս ելան, կինը դուռը հրեց, այն հաստ, երկաթներով ամրացած, իր անկրեւոյթ ծխնիներուն վրայ կատարելապէս հաստատուած դուռն որ գրեթէ ինքնին գոցուեցաւ, կռուանին մէջ լինող սողնակը մը չոր աղմուկն հանելով պատին մէջ.

Դերակամը գետնայարկի սենեակներէն մէկուն մէջ կ'սպասէր.

—Ընկերդ քուրէն ցանկապատէն դուրս հանեց, ըսաւ Լօռիին, գնա՛ գտիր զայն. Բօքասին և իր կնոջ հետ խօսելիք ունիմ ես. շատ չտեւէր, սասը վայրկեանէն կը հանիմ ձեզի.

Լօռի դուրս ելաւ. Այն ատեն, խօսքն ուղղելով միանգամայն կնոջն ու էրկանը, որք ամենամեծ ուշադրութեամբ մտիկ ըրին իրեն, դերակամն անոնց տուաւ իր պատուէրներն որոնց պարտէին բացարձակապէս հնազանդիլ.

Մանկամարդ աղջկան հետ մեծ յարգանօք պիտի վարուէին. Արգիլուած էր անոր առջեւ աղտոտ բառ մը արտասանել, վիրաւորիչ խօսք մը ըսել անոր. Կինը ինքզինքը պիտի նկատէր իբրեւ անոր խոնարհ սպասուհին, փութաջանութեամբ պիտի աշխատէր եւ գորովագին խնամքներով պիտի պատէր զայն.

Լօռիին ու Բօլիպաւին քով գնաց, որք կը սպասէին իրեն այնչափ անհամբերութեամբ որչափ ձիերն, որոնք բնաւ գոհ չէին. Թուեր այդպէս թանձր գիշերով մը ան առներուն մէջտեղը գտնուելնուն.

—Ալ բան մը չունինք հոս ընելու, ըսաւ դերակամը իր մեղսակիցներուն, պէտք է Բարիզ դառնալ.

—Կարծեմ թէ գիշերը անտառին մէջ պիտի չանցունենք, մըրմռաց Լօռի.

—Ձիդ ի՞նչ վիճակի մէջ է, հարցուց դերակամը Բօլիպաւին ուղղելով խօսքը.

—Քիչ մը յոգնած է, բայց բան մը չէ. դեռ նոր քիչ մը վարսակ կերցուցի իրեն.

—Կրնա՞յ արագաքար ընթանալ.

—Կը յուսամ, եւ նոյն իսկ դեռ շունչ չառած.

—Այն ատեն դուն զիս Բարիզ պիտի տանիս.

—Շատ մը պատճառներով կառքը նախամեծար կը համարիմ քուրէէն. Բայց կը պատուիրեմ քեզ որ վայրկեան մը չըր անցնես եւ կարելի եղածին չափ շուտ երթաս. Ստիպուած եմ վաղը մեկնիլ Բարիզէն մէկ երկու օրուան համար եւ պէտք է որ առտուն կանուխ ելնեմ.

—Հոգ մի՛ ընէք. ժամը ինն է. տասն մէկ չեկած Կռամօն փողոց կը հասնինք.

—Ագոնք ամենը լաւ, ըսաւ Լօռի. բայց ես կ'ուզէի գիտնալ թէ ինչ պիտի ընեմ ձին ու քուրէն.

—Իրաւցնէ այդչափ կը նեղէ՞ զքեզ ասիկա.

—Տէր սըրըմե՛ա.

—Վաղը շատ դիւրութեամբ Լօռի կրնայ գնող մը գտնել եւ ծախել զայն, ըսաւ Բօլիպաւ.

—Ես ասիկա մտածեցի, ըսաւ սենեկապանը.

—Որպէս զի ոստիկանները զքեզ բռնեն, ապուշ, ըսաւ դերակամը.

—Իրաւ է թէ կրնայ այդպէս պատահիլ, ըսաւ Բօլիպաւ.

—Ուրեմն այդ միջոցով պէտք չէ որ Լօռի վրայէն նետէ ձին ու կառքը.

—Այն ատեն ուրիշ բան չմնար ինծ ընել բայց եթէ անտառին մէջ կամ ճամբուն վրայ թողուլ զայն.

—Այդպէս թողուլը լաւագոյնն է անշուշտ պատասխանեց դերակամը. բայց ատիկա չկրնար հոս կատարուիլ. Մանկամարդ աղջիկը գտնելու համար հարկաւ խուզարկութիւններ պիտի ընեն. Եթէ անխոհեմութեամբ կառքը այս կողմերը ձգուի, կրնայ նշան մը ըլլալ զայն փնտռողներուն. Ահաւասիկ ինչ որ պէտք է ընել. Լօռի մեզ պէս դուն ալ Բարիզ պիտի երթաս, եւ Բարիզի մէջ, ուզած տեղդ, պիտի թողուս ձին ու քուրէն.

Թ

ԲԱՋԷՆ ԱՇՏԱՐԱԿԸ

Օռօռ բանտարկուած էր երկու աշտարակներէն միոյն վերի յարկը՝ որք Բլօտ'Իափի տունին միջնադարեան ամուր դղեակի մը երեւոյթը կուտային. Այդ աշտարակներէն իւրաքանչիւրն անուն մը ունէր. այն որուն մէջ կը գտնուէր աղջիկը Բազէի աշտարակ կը կոչուէր, միւսը Տիկնանց աշտարակ կը կոչուէր.

(Շարունակելի)

ՊԷՏՖՈՐՏԻ ԴՈՒՔՍՆ

Անցեալները ծանուցինք թէ Անգլիոյ ամենէն անուանի ազնուականներէն մին, պետ հնագոյն ազնուապետական գերդաստանաց միոյն, Պէտֆորտի դուքսը, Ռուսէլեան գերդաստանին գլուխն, ինքնասպան եղած է խելայեղութեան վայրկեանի մը մէջ, երբ քաջառողջ կը կարծուէր։ Կ'երեւի թէ այս մարդուն խելայեղութիւնը վայրկենական չէր բոլորովին. որովհետեւ յետ իւր մահուան կտակ մ'ելաւ, որուն իւր ծննդեան վերջին տարեդարձին օրն յաւելուած մ'ըրած էր, եւ այս յաւելուածով կը պահանջէր զի իւր ամեն անձնական գոյք, կօշիկներ, մուճակներ, ընտիր բանուած հողաթափներ, ճերմակեղէններ, գաւազաններ, որոց ոմանք թանկագին նուէրներ, եւլն, եւլն, բազմաթիւ անօթուկներու մէջ դրուած, իւր պարտիզին մէջ այրեցան, յապշութիւն ամեն լորդաց այնպիսի երկրի մէջ ուր սակայն արտառոց բնաւորութիւնք չեն պակսիր։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Սարտուի Թէրմիտօր անուն նոր խաղն, որ ի Փարիզ արգիլուեցաւ, ի Պերլին Լէսինկի Թատրոնին մէջ կը պատրաստուի, առաջիկայ ամսուն մէջ ներկայացուելու համար։ Աւելի շուտ կ'ուզուէր ներկայացնել ի Պերլին, բայց զարդարանք եւ հանդերձանք շատ նուրբ եւ խնամեալ աշխատութիւն կը պահանջեն։ Բոմէտի Ֆրանսիզ երկու-երեք հարիւր հազար Ֆր. ծախք ըրած էր, որ ապարդիւն մնաց, խաղուն արգելմամբ։

ԱԶԳԱՑԻ՛Ն ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, ժամ 8 ին, Ցունաց Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքն՝ ընկերակցութեամբ Եէնիտիւնեա Տիմիթրաքի էֆէնտիի, Ազգ. Պատրիարքարան եկաւ ի փոխադարձ այցելութիւն մեր Ամեն. Ս Պատրիարք Հօր։

Ն. Սրբազնութեան ժամանելուն, Պատրիարքական Փոխանորդ Գեր. Գէորգ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան, Արժ. Մովսէս Ծ. վարդապետ Կէօմրիւկճեան, Արժ. Խորէն Ծ. վարդապետ Կիւրօեան եւ Արժ. Իգնատիոս Ծ. վարդապետ Շիշէճեան Պատրիարքարանի դուռնէն դիմաւորեցին Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքն եւ առաջնորդեցին զնա վերի սրահն, ուր սանդուղին գլուխը կ'սպասէին Գեր. Սիմէոն արքեպիսկոպոս Սէֆէրեան եւ Քաղաքական Ժողովոյ անդամներէն Ազն. Յովհաննէս էֆէնտի Էսաեան եւ Մեծ. Մկրտիչ Մանուկեան ու Մելքոն Հալաճեան էֆէնտիք։

Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն ընդունելութեան սենեակէն մինչեւ սրահին մէջ տեղը գալով ընդունեց Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարքն եւ երկու Պատրիարքունք զիրար ողջագուրելէ յետոյ ընդունելութեան սենեակը գնացին։ Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարք նախ շնորհակալութիւն յայտնեց Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարքի անցեալ շաբթուան այցելութեանն համար եւ շնորհաւորեց Ն. Ամենապատուութեան վերադարձն յաթոռ Պատրիարքութեան Հայոց Թուրքիոյ։ Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարք մեծ գոհունակութեամբ յիշատակեց թէ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, երկու Պատրիարքարանաց խնդիրք կարգադրուած էին։ Երկու Պատրիարքունք այս առթիւ ջերմ բարեմաղթութիւններ ըրին վասն կենաց եւ բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

Ցետոյ հարկ եղած պատուասիրութիւնք կատարուեցան եւ կէս ժամու սիրալիր տեսակցութենէ մը յետոյ, Ամեն. Տ. Դիոնէսիոս Պատրիարք ու Եէնիտիւնեա Տիմիթրաքի էֆէնտի հրաժեշտ առնլով մեկնեցան։

Գեր. Փոխանորդ Հայրն եւ միւս եկեղեցականք մինչեւ Պատրիարքարանի դուռն ընկերացան Ցունաց Ամեն. Պատրիարքին։

Այս աւուր Արեւելքի առաջին երեսի տպագրութենէն յետոյ իմացանք թէ Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ Պէյլէրեան հրաժարած է Վանայ Պատրիարքական Փոխանորդի եւ թեմական ազգ. գործոց քննչի պաշտօնէն, յոր կոչուած էր որոշմամբ Խառն Ժողովոյ։

Ն. Արժանապատուութիւն երէկ իւր հրաժարականը ղրկեց առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն։

Գոհութեամբ կը լսենք թէ այս տարի եւս ի նպաստ Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան պարահանդէս մը տալ որոշուած է 27 փետրվար երեքշաբթի երեկոյ ի Նոր Թատրոն Բերայի։

Սոյն պարահանդէսի կարգադրութեանը համար ազգային եւ օտարազգի պատուաւոր անձերէ մասնախումբ մը կազմուած եւ արդէն գործի ձեռնարկած լինելով, տարակոյս չունինք թէ ինչպէս ամեն անգամ, այս տարի եւս Հայուհեաց պարահանդէսը իւր կատարեալ յաջողութիւնը պիտի ունենայ ի նպաստ բազմաթիւ աղջկանց դաստիարակութեան եւ կրթութեան մեծ գործին։

Այս աւուր Մէ-էլ-քէ-ի մէջ կը կարդանք.

Մեզ տեղեկութիւն կը տրուի թէ այն երկու Հայ աղջկունք, որք Եէնի Գուլէի հիւանդանոցին մէջ պատսպարուած ըլլալով, փախած եւ յետոյ Ոստիկանութեան Դուռը ղրկուած էին, հարցաքննուելով, յայտարարեր են թէ իսլամական կրօնն ընդունելու փափաքով փախած էին։

ՄԵԾ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ՍՈՒՃԻԵԱՆ

Ցետ եռամսեայ հիւանդութեան իւր մահկանացուն կնքեց ի Գատը գիւղ, իւր բնակարանին մէջ, ի հասակի երեսուն եւ հինգ ամաց, ի խոր սուգ համակելով իւր մայրը, եղբարքը, քոյրը եւ համայն ազգականներն ու բարեկամները։

Ցուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի վաղը, կիրակի, 10 փետր. ժամ 7ին, ի Ս. Թագաւոր եկեղեցւոյ Գատըգիւղի, ուր փոխադրուած է հանգուցելոյն մարմինը, եւ անտի պիտի ամփոփուի Սկիւտարի Ազգ. գերեզմանատունը։

Կամուրջէն միջօրէի վերջին շոգենաւը կը մեկնի ժամ 6ին ի Գատը գիւղ։

ԲԵՐԱՅԻ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑԸ

Բերայի Ազգային արուեստանոցի Տեսչութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ ներկայ ամսոյ 11 եւ 12 երկուշաբթի եւ երեքշաբթի ժամ 4էն 11 (Ը.Թ) սոյն հաստատութեան մեծ սրահին մէջ ի տես պիտի դրուին վերջին օրերս պատրաստուած մի քանի կարեւոր օժիտներու ամբողջութիւնն, այն է ճերմակեղէնք, չրջազգեստք եւ ուրիշ հանդերձեղէնք ու ձեռարուեստք։

Սոյն ցուցահանդէսը տեսնելու փափաքող տիկնայք կրնան նշանակուած օրերն այցելել յԱզգային Արուեստանոցն ի Բերա Քիլիսէ փողոց Թիւ 6։

Բերա 8 փետրվար 1891

Հրատարակուեցաւ «Ծաղիկ Մանկանց» կ. Թիւ կան հանդէսի Չ. Թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Աւագ մեծաւան.—Կուսզերանութիւն.—Ընթացք չորրորդութեան.—Գաղիերէն լեզու.—Պատմութիւն Հայ գրութեան.—Փիլիսոփայութիւն.—Պատմական մանկավարժութիւն.—Մանկավարժական նամականի.—Փողովրդական առածք։

ՆԵՐՔԻ՛Ն ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը գնաց հանդիսաւոր եւ առաջին եւ ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Սէլամլըքի հանդէսը դիտելու եկած էին բազմաթիւ օտարազգիք, որոց մէջ կը նշմարուէին Պելճիոյ ծերակոյտին անդամ Պ. Սմիթէլ, պելճիացի Պ. Մաքէլ ու Պ. Շաւլ, ամերիկեան դեսպանատան առաջին թարգմանը, պելճիական դեսպանատան առաջին թարգմանը, իտալացի խմբագիր Պ. Ակուսթինօ եւ Թայմզի Կ. Պոլսոյ թղթակից Պ. Կառաչինօ։ Վեհ. Սուլթանի սենեկապետք հարկ եղած մեծարանքն ըրին այդ հիւրերուն։

ՕՍՄԱՆ ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ

Զ. զօրաբանակին (Պաղտատ) նորընտիր հրամանատար Օսման Նուրի փաշա, որ տակաւին իւր պաշտօնատեղին գնացած չէր եւ մայրաքաղաքս կը գտնուէր, իւր անձնական տկարութեան պատճառաւ հրաժարած է այդ պաշտօնէն։ Վեհ. Սուլթանն հաճած է ընդունիլ Ն. Վսեմութեան հրաժարականը։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Նախընթաց գիշեր Ռուսական դեսպան Պ. Նելիտօֆ հացկերոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ էին ֆրանսական դեսպան Մոնդէպէլլօ կոմսը, դաշնակաց վարչութեան նախագահ Եուսուֆ Րիզա փաշա, հոլանտական դեսպանը, Սըր Էտկար Վինսընդ՝ իւր կնոջ հետ, ռումանական, իտալական, աւստրիական եւ պարսկական դեսպանատանց խորհրդականք եւ այլ հրաւիրեալք։ Սեղանէն յետոյ, ցայգահանդէս մը տրուեցաւ։

ՖԵՆԷՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆ

Ցունաց Պատրիարքարանի խառն ժողովն իւր չորեքշաբթի աւուր նիստի մէջ իւր հրաժարեալ երկու անդամոց՝ Քօսդաքի Վայանի եւ Ալեքսանտր Բանճերի էֆէնտիներու տեղ ընտրեց Վասիլաքի պէյ Սարաֆօֆի եւ Փավլաքի պէյ Ֆենէրլի։ Քաղաքական Ժողովոյ միւս անդամներն են Տիմիթրաքի էֆ. Եէնիտիւնեա, Պ. Պ. Կարոլֆալիտի, Տոքթ. Զօղրաֆոս, Էլէֆթէրիատիս, Ք. Հաճօբուլօ, եւ Բ. Կուրճի։ Ժողովը նմանապէս կազմեց Պատրիարքարանի դատաստանական եւ տնտեսական խորհուրդները. առաջնոյն անդամ ընտրուեցան Էրէյլիի, Տէրքօսի եւ Սիլիվրիոյ մետրապոլիտները, Եէնիտիւնեա Տ. էֆ. եւ Տոքթ. Զօղրաֆոս, երկրորդին անդամ ընտրուեցան Էրէյլիի ու Տէրքօսի մետրապոլիտները, Եէնիտիւնեա Տ. էֆ. եւ Պ. Էլէֆթէրիատիս։

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ՏՈՒՄԱՐՔ

Պիլէճիկէն հետեւեալը կը գրեն առ Թուրքէ.

Ցայտնի է թէ Հայ-Հռոմէականք ի վաղուց անտի Հին Տոմարը կը գործածեն եւ իրենց տօները Հայոց եւ Ցունաց հետ կը կատարեն։ Արդ, այս շաբթու տեղւոյս Հայ-Հռոմէականաց միջեւ բաւական մեծ դէպք մը պատահեցաւ։ Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարք Ազարեան Գերապայծառի կողմէ Պրուսայի Հայ-Հռոմէականաց առաջնորդին տրուած հրամանի մը համաձայն, եկեղեցականք հաղորդած էին հասարակութեան թէ յետ այսօրիկ Նոր Տոմարը պիտի գործածուի եւ թէ տօներն ալ Լատիններու հետ պիտի կատարուին։ Հայ-Հռոմէական հասարակութիւնն հանրագրով մը յայտարարած է թէ՛ Բ. Դրան, թէ՛ Պրուսայի կուսակալութեան եւ թէ՛ Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքարանին, թէ չի կրնար կայս. կառավարութեան գործածած Հին Տոմարէն բաժնուելով օտար Տոմար գործածել։

ՕՐԼԷԱՆԻ ԴՈՒՔՍԸ

Ցայտնի է թէ Օրլէանի Դուքսն ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ։ Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Ահմէտ Վէֆիք փաշայի որդի կայս. Թիկնապահ հազարապետ Շէֆիք պէյ հիւրամեծար կարգուած է Դուքսին։ Ն. Վեհափառութիւն միանգամայն հրամայած է որ Շէֆիք պէյ մինչեւ Թէհրան ընկերանայ Օրլէանի Դուքսին։

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆ

Այն տեղեկագիրն, որ կը վերաբերի Մաքսային վերատեսչութեան նկատմամբ ի գործ դրուելիք հիմնական բարենորոգմանց, կը քննուի կայս. աւագ Թիկնապահ Շաքիր փաշայի նախագահութեամբ կայս. պալատան մէջ գումարեալ յանձնաժողովին կողմէ։

ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՇՆՈՐՀ

Երէկ Սէլամլըքի ատեն երբ Վեհ. Սուլթանը կառքով մզկիթ կ'երթար, Արիմցի աղքատ կին մը իւր երկու զաւակներով աղերսագիր մը ի ձեռին կեցած էր։ Ն. Վեհափառութիւն տեսնելով այդ կնոջ ու երկու տղայոց խեղճ վիճակը, հրամայեց երկու հազարական ղրուշ տալ տղայոց եւ հազար ղրուշ ալ անոնց մօրը։

ԱՍԻԱԿԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Պիլէճիկէն կը գրեն թէ Կ. Պոլսէն ի Լէֆքէ շինուած երկաթուղւոյ գիծն օր օրի կը կանոնաւորուի, սակայն ճամբաները տակաւին նոր ըլլալով, կառախումբ[illegible] չեն կրնար երթեւեկել։ Անցեալները՝ ծագած փոթորիկներու պահուն Ատաբազարի եւ Կէյվէյի միջեւ շինուած փապուղւոյն մուտքը թէեւ հողակոյտերով գոցուած էր եւ կառախումբք մէկ քանի օր չկրցան անցնիլ, սակայն մէկ քանի օրէն մաքրուեցաւ եւ փապուղւոյն մուտքը բացուեցաւ։ Լէֆքէի մօտ Սաքարիա գետին վրայ շինուած կամուրջին քարէ հիմը ճաթած ըլլալով նորոգուելու վրայ է։ Մինչեւ ի Վէզիր Խան, որ Պիլէճիկէն երկու ժամ հեռուն կը գտնուի, գծերու շինութիւնք աւարտելու վրայ ըլլալով, կը յուսացուի թէ մէկ քանի ամիսէն կառախմբոց երթեւեկութիւնը սկսի։ Պիլէճիկի երկաթուղւոյ կայարանի կառուցումն աւարտած է։

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒՔ

Մայրաքաղաքս հասած մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ճարոնական Հէյէյ ու Բօն Կօ մարտանաւերն երէկ Բօռ Սայիտ ժամաներ են, սակայն օդին սաստկութեան պատճառաւ չեն կրցեր իրենց ճամբան շարունակել, որով մէկ քանի օր անդ պիտի մնան։ Տեղւոյն բերդը պաշտօնապէս ողջուններ է ճարոնական մարտանաւերն եւ Բօռ-Սայիտի հրամանատարն այդ մարտանաւերն երթալով, բարի գալուստ մաղթեր է գեր-ծովակալ Թանաքաի։

—Ճարոնական մարտանաւերը Պիրէոնի նաւահանգիստը գտնուած ժամանակնին, Ցունաստանի թագաւորն ու թագուհին Աթէնքէն յատկապէս Պիրէոն իջնելով, մարտանաւերն այցելեր են։

—Այն ճարոնացի սպայն ու երկու նաւաստիք, որք մայրաքաղաքս մնացին տանելու համար Վեհ. Սուլթանին կողմէ Միքատոյին նուիրեալ արաբական նժոյգները, ի մօտոյ մայրաքաղաքէս ճամբայ պիտի ելնեն։

Կայս. Թիկնապահ Նաւային Միրլիվա Հագգը փաշա եւս մինչեւ Սուէզ պիտի ընկերանայ ճարոնցիներուն։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԹԵԼԵՐ

Հեռագրական բոլոր թելերը խզուած են։ Առնուած մանրամասնութեանց նայելով, նախընթաց գիշեր Բուժէլիի կողմը ծագած փոթորիկներու պահուն Խաւէմ Բէյի եւ Զօրլուի միջեւ հեռագրական բազմաթիւ գերաններ կործաներ եւ երեք օրէ ի վեր դադրած են այդ կողմերու հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնք։ Նախընթաց օր պէտք եղածին չափ գործաւորներ ղրկուեցան այդ կողմերը, գերանները վերահաստատելու համար եւ հեռագրական երկրաչափ Մէհմէտ Ալի պէյ քանի գործաւորներով այս առաւօտ Չաթալճա ուղեւորեցաւ առաջին կառախումբով։

Միտիլլի եւ Այվալըքի միջեւ կեցած հեռագրական ընդծովեայ թելն եւս վնասուած ըլլալով, հաղորդակցութիւնք դադրած են։ Հեռագրական պաշտօնեայ մը ղրկուած է այդ կողմը, թելերը նորոգելու համար։

ՆԱՒԱՅԻՆ ԲԵՌՆԱԿԻՐՔ

Ինչպէս յայտնի է, կայս. հրամանաւ յանձնաժողով մը կազմուած է շոգենաւներէն ապրանք փոխադրող բեռնակիրներու համար էնտաֆութիւն մը կազմելու եւ այլն։

Այս խնդրոյ ծագման առթիւ Թուրքէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ։

Կ. Պոլսոյ նաւահանգիստը ժամանող բեռնաւորեալ շոգենաւերու բեռները պարպելու գործը շոգենաւային իւրաքանչիւր ընկերութեանց կողմէ որոշեալ գնով մը յանձնուած է իրենց գործակատարներուն, որք, օրինակի համար, եթէ մէկ տակառաչափ բեռը պարպելու համար ընկերութենէն տասը ղրուշ կ'առնուն, իրենց կողմէ մէկ տակառաչափը չորս ղրուշի ուրիշ անձի մը կը յանձնեն, որ իւր կողմէ այդ գնոյն կիսովը շոգենաւին բեռները պարպել կուտայ բեռնակրաց։ Արդ, վերջերս բեռնակրաց տրուած գումարն աւելի զեղչել ուզուած ըլլալով, բեռնակրաց մեծ մասը Քաղաքապետութեան դիմած եւ խնդրած են որ իրենք միւս արհեստաւորաց պէս կանոնաւոր կազմակերպութիւն մը ունենան եւ իրենց իրաւունքները պաշտպանուին, որովհետեւ շոգենաւերէն հանուած բեռներու գները միշտ զեղչուելով զրկանք մը կ'ըլլայ իրենց։ Բեռնակրաց այս դիմումին վրայ կազմուած է վերոգրեալ յանձնաժողովն եւ մանրամասնօրէն կը քննէ խնդիրը։

—Անգլիական առեւտրական սենեակն հինգշաբթի օրն արտասովոր նիստ մը ընելով, խորհրդակցեցաւ նաւահանգստի վերատեսչութեան վերջին տնօրինութեան վրայ՝ ի մասին նաւային բեռնակրաց։

ԻԶՄԻՐԻ ՔԱՐԱՓՈՒՆՔ

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն այս պահուս զբաղած է խմբագրութեամբ Իզմիրի քարափանց շահագործման վերջնական պայմանագրոյն ու յանձնառութեանց տետրին. այս մենաշնորհ, ինչպէս յայտնի է, յանձնուած է Պ. Կըռանէի կազմած ընկերութեան որ պիտի ձեռնարկէ նաեւ մթերանոցներու եւ ընդհանուր մաքսատանց շինութեան, իբր չորս միլիոն ֆրանք ծախքով։ Քարափանց գընման փոխարէն Պ. Տիւսոյի վճարելի գումարն է տասնուկէս միլիոն։

ՁՄԵՌԸ

Եանեայի եւ Մանասդըրի կողմերն անցեալ յունուար ամսէն սկսեալ 17 օր անընդհատ առատ ձիւն տեղալով, երկու նահանգաց միջեւ եղած ճամբաները բոլորովին ծածկուած են ուժ թիզ բարձրութեամբ ձիւնով։ Սէլանիկէն դեկտեմբեր 30ին ճամբայ ելած թղթատարը մինչեւ յունուար 27 չէ կրցեր Եանեա ժամանել։

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾՔ

Ռուսական ընկերութեան շոգենաւերէն Չիխաչէֆ՝ որ անցեալ կիրակէ Աղեքսանդրիայէն ելնելով Կ. Պոլիս կուգար, հինգշաբթի օր, առաւօտեան դէմ, մրրիկին սաստկութենէն Եաֆայի առջեւ ժայռերուն վրայ խրեր է։ Շոգենաւուն նաւազք եւ ճանապարհորդք կարող եղած են ազատիլ, իսկ ապրանքները՝ մինչեւ ցարդ, պարպուելու վրայ են։ Չիխաչէֆ շոգենաւը ռուսական ընկերութեան մեծագոյն նաւերէն մին էր, 4000 տակառաչափ տարողութեամբ, շոգենաւին ազատումը տարակուսելի է եւ վտանգաւոր կացութեան մը մէջ կը գտնուի։ Այս արկածին պատճառաւ՝ ընկերութեան երկուշաբթի օրուան Օտեսայի թղթատարը չպիտի մեկնի։

* *

Մախսուսէի Կէօքէլէ շոգենաւն, որ այս հինգշաբթի օր Պանտըրմայէն ճամբայ ելած էր, օդին սաստկութենէն Պազրաճի նաւահանգիստը ապաստաներ է։ Սակայն նոյն նաւահանգիստն մտած պահուն հոն խարսխած նաւերուն զարնուելով, երկու նաւեր ընկղմեր եւ ուրիշ երկու նաւերու ալ վնասներ պատճառեր է։

Կայս. Իրատէ մը հրամայած է իբրեւ ուտեստ 5000 գրիւ արմտիք բաշխել յԱդրիանուպոլիս արքունի հողերուն մէջ բընակող կարօտ ժողովրդեան։

—Էրէյլի հանքածուխին փոխադրութեանը համար Զօնկուլտաքէն մինչեւ Քէրբիճիլէր երկաթուղւոյ գիծ մը հաստատուած եւ փետրվար 3 ին բացումը տեղի ունեցեր է։

—Մաքսային Ժողովոյ անդամ եւ ընդհանուր քննիչ Արիֆ էֆէնտի, որ պաշտօն ունի Չվիռանիա երթալով գնել մթերանոցներու կառուցման համար որոշեալ գետինները եւ յատակագծերը պատրաստել, օդերուն սաստկութեան պատճառաւ մէկ քանի օրուան համար յետաձգած է իւր ուղեւորութիւնը։

—Հեռագրական եւ Թղթատարական վերատեսչութիւնը մտադիր է գնել ի Բերա հին հեռագրատան դէմ գտնուած գետինն եւ հեռագրատուն մը շինել։

—Երէկ նաւահանգստին մէջ մաւունա մը բեռ փոխադրող մակոյկի մը վրայ իյնալով ընկղմեց։ Մակոյկին մէջ գտնուող երկու մարդեր ազատեցան, սակայն ապրանքներու մէկ մասը ընկղմեցաւ։

—Պոլսոյ մաքսատան բեռնակիրներէն Սեբաստացի Գէորգ այս առաւօտ անկողնոյն մէջ յանկարծամահ եղած գտնուեցաւ ի Ղալաթիա, Սարնըճը խան, իւր սենեակին մէջ։

—Հինգշաբթի աւուր Թուով մեր հրատարակած այն լուրի մէջ, թէ Ապահովութեան Սնտուկը իրեն փաստաբան կարգած է Ալեհաճ էֆէնտին՝ վստահութեան զեղծում գործող պաշտօնեայներն ի դատ կոչելու համար, թիւրիմացութիւն մը կար։ Այդ մասին որոշում մը տրուած է ո՛չ թէ Ապահովութեան Սնտուկին՝ այլ հանգստեան թոշակի վարչութեան կողմանէ, ինչպէս ստուգեցինք ի վերջոյ։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Այս գիշեր արտասովոր ներկայացում ի նպաստ Ֆրանսական խումբին [illegible] Պ. Տիվրիօթիի։ Պիտի ներկայացուին՝ Լը ֆօլ ա քաթի եւ Մատամ Ֆավարի Բ. արարուածները, Ֆաուսթի Գ. արարուածը։ Ասոնցմէ զատ, Լոնտոնի Բալէ տը Քրիսթալի հռչակաւոր աճպարարք՝ Սոլմա եղբարք՝ խաղեր պիտի կատարեն։

Սովորական գներ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

Շիրքէթի Խայրիյէի շոգենաւուց կիրակնօրեայ ժամանակացոյցը, զոր կը հրատարակենք Դ. երեսը, ժամուց երկու փոփոխութիւն կրած է։

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 20 փետր. — Օսման Տիկնա այժմ կը գտնուի երկու մղոն Աֆաֆիթի հիւսիսային կողմը, բանակետղւոյ մը մէջ։ Եգիպտական գունդերն Աֆաֆիթի վրայ քալեցին։

ՊԵՐԼԻՆ, 20. — Սակարանին մէջ զրոյց մը կար թէ Կայսրը վատառողջ լինելով՝ ապաքինելու համար մօտերս Իտալիա պիտի երթայ, եւ թէ իւր եղբայր Հանրիկ իշխան խնամակալ պիտի անուանուի։ Բոլոր այս զրոյցներ անհիմն են, եւ Գերմանական նոր փոխառութեան վրայ ճնշելու դիտմամբ յերիւրուած։ Կայսեր առողջական վիճակ շատ լաւ է։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 9 փետր.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ		110
3 » Բարիզի »		22 90

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մերոց. Ս. Աերէ		21 27
Գերմայի մէջ		— —
Առաւօտեան բացուածը		21 26
Ժամ օրին		21 26
Թահվիլաթը Օսմանիէ երէկ երեկոյ		85 35
» » ժամ 5ին		85 25

[illegible]

Փոխառութիւն	A. Սերի	45 3/4
»	B. »	25 7/8
»	C. »	21 26

ԱԺԺԻՈՑՆԵՐ

Քօռիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լր	5 87
Գրէտի ժէնէրալ	Օսմ. »	9 28
Քանիք տը Գօմմ	» »	6 25
Ցօս. Շ. էմէ էփտըխօր	» »	4 35
Թըրամուէյ	» »	525
Բուժէլիի երկաթուղի	Ֆր	80 5/8
Բաժնեթուղթ Լավիրոսի	Գ. Կ.	153

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	» ...	87 15
Անգլիական ոսկի	» ...	110 7
Մարք (գերմանական ոսկի)	» ...	107 35
Իմբէրիալ	»	90
Փրիմիյէ	»	51 12
Բուսայի Թղթադրամ	»	7 73
Մէճ. արծաթ. (ատիր)	» ...	108 19
Վէցնոց	»	113
Հինգնոց	»	103
Մեթալիք	»	101
Թաշիխէ	»	21
Տօկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	» ...	8—9

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 20 փետրվար, ժամ 3 վայր. 16 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	95 80
» » 4 1/2 %	105 07 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սերի Դ.	19 72 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	80 25
» Բէժի բաժնեթուղթք	345
Պանք Օթոման	635
Սօսիէթէ ժէնէրալ	447 50
Գրէտի Լիօնէ	823 75
Իտալական Ռանթ 5 %	95 47 1/2
Հելլենական 5 %	460
Աքսիօրիթէ Թիւրք (1890)	438 75
Եգիպտական միացեալ	495
Պանք տը Բարի	843 75
Օսմ. Մաքս. արժէթուղթ	471 25
Րիօ Թէնթօ	591 25
Մէտ. [illegible]	695
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 23 1/2

Լոնտոն, 20 փետր. ժամ 6 վայր — երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	97 5/16
Թուրք. » Սերի Դ.	19 1/2
» » » A.	45 3/4
» » » B.	25 7/8
» » » Գ.	19 1/2
Եգիպտական 1877	102 1/2
Պանք Օթոման	15 1/4
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէյ)	98 5/16
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	94 5/8
Րիօ Թէնթօ	23 9/16
Եգիպտական (Փրէֆէր. Տօմէյն)	101
Հելլենական 5 %	89 3/4
Մոնօպոլ »	71 3/4
Ռուսական 1889	99 3/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 425

Վիեննա, 20 փետր. ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	37 50
» Բէժի բաժնեթուղթք	152 50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	115 40
» Փարիզի »	— —

Պերլին, 20 փետր. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
» Փարիզի »	— —
Ռուսալ Թղթադրամ	237 75
Օսմանեան երկաթուղի	80 80
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սերի Դ.	19 20

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻՒԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 20 փետր. ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	95 80
Օսմանեան քօնսօլիտէ Դ.	19 75
Օսմանեան երկաթուղի	80 50
Օսմ. Բէժի	343 75
Բրիօրիթէ Թիւրք	438 37 1/2
Օսմ. Մաքս. արժէթուղթ	471 25
Պանք Օթոման	633 75
Րիօ Թէնթօ	593 75
Սօսիէթէ ժէնէրալ	— —

ՍԱՌՆԱՐԱՆԱՑ ՇՈՒՐՋԸ

ԱՌ ՈՏՍ ՄՈՆ ՊԼԱՆԻ.—Այս էր մեր ուղեւորութեան, եթէ ոչ մեր փափաքանաց ու փառասիրութեան սահմանն ի Շամոնի։ Ու մեք կը շատանամք դեգերելով իւր ստորոտ, դիտելով իւր երեւոյթներն այլ եւ այլ կէտերէ, եւ մերթ մեր դիտակն ուղղելով դէպ ի իւր կատարն զննելու համար աւելի յանդուգն, աւելի բարեբաղդ ուղեւորաց արագ քայլափոխներն հոն հաւասարափակ ձեան տարածութեան վրայ։

Բայց Մօն Պլանէն զատ, որ անառարկոյս աննախանձորդ գլուխն է սոյն սահմանաց, կան նաեւ ուրիշ բազմաթիւ աւշադրաւ վայրեր այցելելու աստ ի Շամոնի։ Մեր պանդոկին որմոց վրայ, ինչպէս նաեւ այլուր աւանին մէջ, կը տեսնեմք երկայն ցանկ մը սոյն վայրերուն, աւելի քան քսան անուններ, որոց ի ճակատ նշանակուած են երթեւեկի տեւողութիւն, եւ առաջնորդի, ձիու կամ կառքի համար կառավարութեան կողմէ սահմանեալ սակագիններն։ Կառավարութիւնն հոս, ինչպէս այլուր, յոյժ զգուշաւոր հոկողութիւն մը ի գործ կը դնէ այսպիսի ուղեւորութեանց մասին արգիլելու համար ըստ կարելւոյն թէ՛ անհաճոյ անկարգութիւններն եւ թէ աղէտաւոր արկածներն, եւ այսպէս առաջնորդք ու կառապանք ենթակայ են կանոնադրութեանց, որոց չ'են կարող հեստել անպատիժ։

ԴԷՊ Ի ՇԱՄՈՆԻ եկք ուրեմն, ուր սոյն վայրերէն ոմանց այցելել պիտի ձեռնարկեմք եւ մեք։ Պանդոկապետն, որ երբեմն համբաւաւոր առաջնորդ մ'էր եղած ինքն ալ, ու շատ զուարճալի ու շատ տխուր յիշատակներ ունէր պատմելու, ասպնջականութեան եւ միանգամայն իւր անցելոյն բազմադիմի փորձառութեանց հեղինակութեամբ կը պնդէ թէ «պարտիմ նախապէս հոգալ ինչ որ անհրաժեշտ է Ալպեանց ուղեւորի մը»։ Թերեւս իւր մտքէն բոլորովին հեռի չ'էր նաեւ չահն իւր սպասաւորաց, որոց բաւական գործ կը հայթայթեն սոյն պատրաստութիւնք։

Պարտիմ ունենալ գաւազան մը, դրեթէ հասակիս չափ բարձր, հաստատակինդ գաւազան մը սուր երկաթով մը իր ծայրն, Ալպեանց ուղեւորին կարեւորագոյն օգնականն ու նեցուկն։ Գաւազանիս գագաթը քանդակուած է չամուայի (քարայծի) մը պատկերն իւր սրածայր եւ ուղղորդ եղջիւրներովն, պատրաստ իւր ճապուկ սրունգներովն ժայռերու ու գահավէժներու վրայ սլանալու։ Հավտիս անուանն ի յարգ՞նս էր արդեօք, թէ յիշեցնելու համար անդադար թէ նա որ կ'անձկայ ժամառել սոյն լերանց վրայ, պարտի նորա նման լինել թեթեւաշարժ, աշխոյժ ու հաստատաքայլ։ Սոյն գաւազան ապա եղաւ իմ յոյժ օգտակար, անբաժանելի, գրեթէ սիրական ընկերս իմ բոլոր թափառմանցս միջոցին ամենուրեք։ Կ'ամբառնէր իմ դեղեւկոտ քայլերս, եւ յաճախ ամայութեանց մէջ կը լինէր իմ միակ յենարանս, երբ յոգնած կուզէի պահ մը կանգ առնուլ եւ շուրջս դիտել։ Ըստ ընդհանուր սովորութեան՝ բոլոր իմ այցելած լեռնային վայրերուն անուններն հետզհետէ արձանագրուեցան իւր վրայ մի գծիւ գծնի, եւ այժմ սենեկիս մէկ անկիւնը կը հանգչի յիշատակ ու յուշարար բերկրալի աւուրց։ Փոխանակ սոյն հաւծւստ գաւազանին ոմանք կը կրեն հաստարուն տապար մը, որով կրնան նաեւ սառնամանեաց մէջ ոտից կըռուաններ տաշել ի հարկին։

Պարտիմ հաստատել տալ երկաթէ բեւեռներ կօշիկներուս ներբանաց վրայ. կարեւոր զգուշութիւն մը մանաւանդ նոցա համար, որք սառնարաններէ կ'առաջադրեն անցնիլ։ Պէտք չէ զանց ընել կապոյտ ակնոցն, որպէսզի տեսողական ջիղերը չը գրգռուին, չը պարտասին չափազանց արեւուն շողշողուն ցոլքերէն՝ անհովանի վայրաց մէջ, ինչ որ յաճախ նեղիչ գլխացաւ մը կը պատճառէ։

Այս միջոցիս էր որ կը գրէի բարեկամացս ի հայրենիս թէ որքան պիտի ծիծաղէին, պիտի զուարճանային, եթէ տեսնէին զիս այս լերանց մէջ, այս հօվտաց մէջ այլափոխ.— Երկայն ձող մը ի ձեռին, լայնեզր գլխարկ մը մոխրագոյն լայն շապիկ մը սաւեայ. վերարկուս, յաճախ նաեւ բաճկոնս ուսընդանուէ առկախ, բեւեռաւոր ծանր կօշիկներ յոտին, երբեմն առանձին քթանմօր, երբեմն առաջնորդի մը ուսին յենած կամ ձեռքէն բռնած ամբարլինդ, մերթ յամրաքայլ մերթ թաւալգլոր։

* *

Պիտի այցելենք Շամոնիի ամենէն նշանաւոր սառնարաններէն ոմանց։ Ցաճախ առիթ ունեցած եմ առանց նկարագրելու յիշատակել սոյն ՍԱՌՆԱՐԱՆՆԵՐՆ կամ սառնակոյտերն (glacier) որք իւր լերանց ու լճաց չափ, եւ աւելի իսկ քան զայն. մասնաւոր ու եզական հրապոյր մը կ'ընծայեն Զուիցերի։ Երկայնաձիգ լայն ու խոր գետեր են սոքա, թարձրացած ՍԱՌՈՅՑԻ ԳԵՏԵՐ սակայն, որք սաստ անդ կը տարածուին, կը գլորին Ալպեանց բարձրագիր լեռնաձորացն ի միջի, չքեղ արեւուն տակ փայլփլելով երփներանգ։

Մերթ կը տեսնես զանոնք միայն հեռուն բարձրագոյն լերանց կողերուն վրայ սփռուած։ Այն լերանց գագաթներ ծածկուած են անչուշտ յաւերժական ձեան անընդմիջելի կոյտերով։

բայց այս մտնչեննա՛յան ձեան՝ դծին մօտ լուսոյ տարբեր ցոլքերուն միջոցաւ դժուար չէ որոշել սառնամանեաց անբաւ զանգուածներն։ Սոքա երբեմն տարածուելով մինչ ի վայր կը մնան առկախ գահավէժի մը վրայ, թերեւս բնակարանաց կամ աւանի մը ի վերեւ, որոց գոգցես աղետալի կործանում մը կ'սպառնան ամէն վայրկեան։ Երբեմն ալ դարձեալ կը շարունակեն իրենց աներդդիմակ, իրենց յորդ ընթացքն և սողոսկելով ընդ մէջ գեղուղեչ, թըխագոյն եղեւիններու անտառաց, կը հասնին մինչեւ ի ծոց դալարագեղ հովտաց։ Հոն՝ ուր իւրեանց ցրտին եզերաց մօտ փափկագեղ մրտավարդք կը ծաղկին հոյլ ի հոյլ, ուր դալար արտեր կը փայլին ալեծուփ, ուր թերեւս ծխախոտի տունկերն կը ծաղկին շինականին խրճիթին ընդ առաջ։ Ճանապարհորդ մը կը պատմէ թէ ինքն անձամբ կեռաս ժողվեր է օր մը վայրի կեռասենիէ մը, որ կ'աճէր սառնաբանի մը առընթեր։ Կ'ապշի մարդ արդարեւ, երբ սառի սոյն կոյտերն կը նշմարէ յանակնկալս բնակութեանց ու մշակութեանց ի միջի։

Նախ պիտի այցելեմք Պոսոնի սառնատունն, որոյ ստորին ծայրն կը մխուի մինչեւ Հովիտն, մեր պանդոկէն գրեթէ միայն կէս ժամ հեռի, Համանուն գիւղին մօտ։ Մոն Պլանի հանդէպ կը գտնուի Պոսոն, և յաջմէ ու յահեկէ այլ բարձրաբերձ լերինք իրենց խիտ սառուցներն կը սփռեն իւր գալարուն ծալքերուն վրայ որք մինչ հոս կը հասնին ի բարձանց։ Տեղւոյն լայնութեան կամ անձկութեան համեմատ երբեմն սառնարանաց այս ստորին մասն կը տարածուի լայնարձակ հողմահարի մը ձեւով. երբեմն կը կանգնի ուղղաբերձ ամուր պարիսպի մը նման, երբեմն ալ լայն և չքեղ կամար մը կը ձեւանայ։ Պոսոնի ստորոտն աւազի կոյտեր ու ժայռի հատորներ կը գտնեմք խառն ի խուռն խռնուած։ Սոցա յատակէն դժգոյն վտակ մը կը խուսափի խոխոջալով։ Այսպէս նաեւ բոլոր միւս սառնարանաց ստորոտէն, մերթ այդ հոյակէն, դունագեղ սառնեղէն կամարաց տակէն կը ցայտեն վտակներ, գետակներ, որք իրենց մէջ ընդունելով նաեւ ուրիշ հոսանքներ, որք ասդի անդի լերանց կողերէն կը սահին ոստոստելով, կ'ընդլայնին, կ'ուռճանան և կը կազմեն մեր լայնածաւալ գետերն. և երկրէ յերկիր հոսելով հաղորդակցութիւններն կը դիւրացնեն, դաշտերը կ'ոռոգեն, աղօրիքներ ու գործարաններ կը վարեն։ Շատ հետաքրքրական է այսպէս իրենց խանձարուրին մէջ իրենց կազմութեան վիճակին մէջ տեսնել զանոնք։

Ամենէն աւելի Ռոնի ընթացքին մանրամասնութեանցն է որ առիթ ունեցած եմ ծանօթանալու անձամբ։ Ամայի լերանց մէջ, երկու անհամբոյր կիրճերու միջեւ հսկայ սառնարանի մը ստորոտն կառնու իւր խոնարհ ծագումն։ Տեսայ զինքն, երբ դուրս կը ցայտէր սառնամանեաց ցուրտ ծոցէն մանկական խաղերով։ Երկիցս հետեւեցայ ժամերով իւր ընթացքին հովիտն ի վայր, ուր հետզհետէ ուրիշ վտակներ կուգան խառնուիլ իւր ջուրց հետ, և մերթ հանդարտ, մերթ մըրմռաձայն, մերթ ուղղաձիգ, մերթ գալարուն իւր յարաճուն կորովմն կը ճեղքէ կ'անցնի արագաքայլ այն լեռներէն, այն սարերէն, որոց կը պարտի իւր գոյութիւնն, և որք ուրեք ուրեք կը միանան կամար մը կազմելու իր վերեւ։ Իւր պղտոր հոսանքն վերջապէս կուգայ թաղուիլ Լէմանու կապուտակ ալեաց մէջ, ուստի դուրս կը ելանայ դարձեալ մեծ թափով Ժընէվի մօտ՝ այժմ մաքրուած ու յստակ։ Տեսայ զինքն հոն, և քիչ մը աւելի հեռուն տեսայ նաեւ զինքն հոն, ուր Առվի տղմոտ ջուրերն կուգան խառնուիլ իւր կապուտակ ջուրց հետ։ Հոս կը ծողու ընդհուպ Զուիցերի սահմաններն և կ'երթայ լինել գրեթէ ամենէն կարեւոր, ամենէն վեհափառ գետն Ֆրանսայի։

Տեսայ զինքն նաեւ իւր նոր հայրենեաց մէջ, ի Լիոն, զօրօրինակ, ուր յաղթական կամուրջներ կը բարձրանան իւր վերեւ։ Հոն յուլիսի տօթագին օր մը վայելեցի իւր ալեաց մէջ զովանալու հաճոյքն, և ապա գնացի քաղաքէն դուրս դիտելու Սոնի, ուրիշ բազմջուր գետի մը միացումն իւր հետ։ Նշմարեցի իւր յորձանուտ, փութկոտ ընթացքն ընդ մէջ գեղատեսիլ այգեստանեաց նաեւ մերձ յԱվինեօն, ուր իւր ափանց մօտ դեռ կը կանգնին հռոմէական հնութիւնք և Պապերու միջնադարեան պալատներն ու եկեղեցիք։ Ռոն՝ բաղդատմամբ իւր տարածութեան՝ աշխարհիս ամենէն արագահոս գետերէն մին համարուած է։ Իւր նաւարկութիւնն դժուարին, գրեթէ անկարելի է վերին մասին մէջ, բայց ստորին մասին վրայ մեծամեծ նաւեր իսկ կրնան երթեւեկել։ Բազմաթիւ ջրանցքներ ճիւղաւորուած, երկարած են իւր ընթացքին, և իւր օգտակարութիւնն բազմապատկած։ Ի մասնաւորի կցած են զինքը Սենի, Լուարի և Հռենոսի հետ, և որով կարողացուցած են զինքն հաղորդել նոյն իսկ հեռաւոր Հիւսիսային ծովուն ու անեզր Ատլանտեանի հետ։ Մերթ կը յորդէ հակառակ բոլոր զգուշութեանց և աւերումներ կը գործէ։

Այսպէս Ալպեանց մի անոյշ մըտակն ուղղելով յընթացս իւր զԺընէվ, Վալանս, Ավինեօն, Առլ ևն. և կատարելով այսքան կարեւոր դեր մը Եւրոպիոյ չքնաղագոյն երկիրներէն միոյն մէջ, 860 քիլ. օձապտոյտ ու արկածալից ճամբորդութենէ մը վերջ կ'երթայ նետուիլ ընդմիշտ Միջերկրականի անյատակ անդունդոց մէջ։ Հետաքրքրական չէ՞ արդարեւ կանգնիլ նոյն իսկ յակունս գետի մ'այսպիսի, և մտածել թէ պիտի այցելէ քանի՜ գիւղեր, քաղաքներ, դաշտեր ու պարտէզներ, քանի՜ նշանաւոր դիրք մը պիտի առնու իւր ծննդավայրէն հեռու։

Պոսոնի կողին մէջ կամարաւոր անցք մը կամ անձաւ մը պեղած են ութսուն և հինգ կանգուն երկայնութեամբ։ Մտից գինն է մէկ ֆր.։ Այս անձաւին մէջ կը մտնեմք նախ և առաջ հետաքրքրութեամբ. և այսպէս պատեհութիւն կ'ունենամք իւր սառնեղէն սրտին մէջ իսկ թափանցել։ Ո՜րքան ակնահաճոյ է այս վճիտ, այս փայլուն կենդանի կապոյտն զմեզ շրջապատող սառնամանեաց, և այս բիւրեղեայ պարսպաց վրայ փայլուն ցոլքերն արեւուն ծանծաղ նշուլից, որք յաջողած են սպրդիլ անդ ի ներքս, և կամ ճաճանչիցն այն մոմերուն զորս ի ձեռին ունէինք և կամ որք փակցուած էին աստ անդ անձաւին մթին խորշերը լուսաւորելու համար։ Առատ ու ցուրտ կաթիլներ կը թափթփէին ասդի անդի անդադար. և անախորժ ցնցում մը կ'ազդեն այցելուին, երբ դան հարուածել իւր դէմքն յանկարծակի։ Հոս անշուշտ ամառն արեւակէզ աւուրց մէջ իսկ ոչ ոք առիթ պիտի ունենայ գանգատելու ջերմութենէ։ Սոյն գեղեցիկ, սոյն սիրուն կապուտակ գոյնը միշտ ուշադրութիւն կը գրաւէ սառնարանաց վրայ և այլուր, և կը յիշեցնէ չնորհալի Լէմանի լըթագոյն ալիքներն։

Ո՞ւր կարելի է արդարեւ գտնել աւելի զմայլելի զանազանութիւն մը մեղմ ու քնքոյշ գոյներու քան Ալպեանց մէջ, ուր ձիւնն ու սառն լերանց կողերուն վրայ, ծառն ու ծաղիկն հովտաց մէջ, մշուշի ու ամպոց ծալքերն երկնից մէջ ունին իրենց յատուկ յանկուցիչ գողտրիկ գոյներն, յեղեղուկ գոյներ որք յաճախ նոր հրապոյր մը կ'ստանան նոր փոփոխութիւններով, կը հրճուեցնեն հոգին, կը գրգռեն ու կը կրթեն գեղեցկին ճաշակն։ Գոյներ զորս ի զուր պիտի ջանայ ճարտարագոյն գրիչն նկարագրել, ի զո՜ւր ճարտարագոյն վրձինն իւր ընտրելագոյն ներկերովն պատկերել։

Սառնարանք ալ իրենց կապուտակ գոյներովն ու բազմերանգ ցոլքերովն ոչ միայն հրապուրած են աչքն, այլ նաեւ գիտական հարցեր յարուցած խորագոյններն մտաց մէջ, —ուստի՞ սառն ստացած է իւր այս գեղանի գոյնն և թափանցկութիւնն, քանի որ սպիտակ ու անթափանցիկ է ձիւնն, ուրկէ կազմուած է։ Երբեմն դիպուածաւ, երբեմն գիտմամբ ինչպէս մեր անձաւին մէջ, վերուստ ի վայր ճեղքուած է սառնարանին մէկ մասն, եւ հոն նըշմարուած են խաւեր, երակներ, որք կը տարբերին իւրեանց գոյներով, մին լուրթ կապոյտ, միւսն սպիտակախառն, ուստի՞ այս տարբերութիւնք սառոյցի միեւնոյն հոծ զանգուածի մէջ։

Բնագէտք անպատասխանի չեն թողած այն հարցերն։ Ահաւասիկ իւրեանց եզրակացութիւնքն համառօտիւ յոյժ համառօտիւ։

Արեգակն կը խրկէ մեզ անդադար ալիքներ, որոց արդիւնքն է լոյսը։ Այս ալեաց թիւն անհամար է, միլիոնաւոր անգամ միլիոններ կը հասնին աչքին մէկ երկվայրկենի մէջ.... Այս ալեաց արագութիւնն անըմբռնելի է. թէեւ դիւրին է թուով բացատրել, 192,000 մղոն մէկ երկվայրկեանը.... Թէեւ հիւլէական ալիքներ՝ գիտունք չափած են նաեւ ճշդութեամբ սոցա մեծութիւնը, հազարաւորք պէտք է բարդուին հազարաւորաց վրայ, որպէս զի կազմեն միայն մէկ մատնաչափ։ Սոցա մեծութիւնը հաւասար չէ, բայց ամէնքն ալ հաւասար արագութեամբ կը ճամբորդեն եթերի մէջ, այս ալիքներն կազմող տարրն։ Իւրաքանչիւր ալիք իւր մեծութեան համեմատ ունի տարբեր գոյն մը, բայց բոլորին խառնուրդն կ'արտադրէ սպիտակ լոյսն։ Սակայն երբ անցնին ուրիշ մարմնէ մը, զոր օրինակ հատուածակողմ ապակիէ, սոյն ալիքներն չեն շարժիր նոյն արագութեամբ, ոմանք կը յապաղին, կը շեղին, կը զատուին, եւ ուստի ի տես կուգան իւրեանց յատուկ գոյներով, զորս կը կոչենք եօթը գոյներն արեգական, կարմիր, կապոյտ ևն։

Այս է նաեւ պատճառը մարմնոց բնական գոյներուն։ Մարմնոյ մը մակերեւոյթը կը խափանէ կամ կը ծըծէ սպիտակ լուսոյ ալեաց ոմանք եւ կ'անդրադարձնէ միայն զայլս. և այս կ'որոշէ իւր գոյնը։ Ինչո՞ւ կարմիր է վարդը. կապոյտ՝ մանիշակը. դեղին՝ ....։ Որովհետեւ վարդը միայն կարմրագոյն ալիքներն է որ կ'անդրադարձնէ ևն։

Զուտ ջրոյ գոյնը կապոյտ է. այսինքն ջուրը կը ծծէ բոլոր միւս ալիքներն, և աչաց կը ներկայացնէ միայն կապոյտներն։ Այդպիսի ջուրէ կազմուած մարմին մ'ալ պէտք էր կապոյտ ըլլալ անշուշտ։

Բայց լուսոյ ուրիշ ծանօթ օրէնք մ'ալ կայ. այն է թէ երբ ո՛ր և է թափանցիկ մարմին մը սերտիւ խառնուի օդի հետ, արդիւնքը կը լինի սպիտակ ու անթափանցիկ։ Փշրէ ադամանդը, եթէ չես խնայեր զայն, որ օդի հետ խառնուի և կ'ունենաս ձեան չափ սպիտակ ու անթափանցիկ մարմին մը։ Փշրէ ամենէն թափանցիկ բիւրեղեայ աղի կտոր մը, և կ'ունենաս խոհանոցի հասարակ աղին նման մարմին մը։ Անգոյն ապակեայ անօթն, վերածէ զայն փոշւոյ և միշտ կ'ունենաս միեւնոյն արդիւնքն։ Այսպէս է նաեւ ջուրը. խառնէ զայն օդի հետ և կ'ունենաս փրփուր, սպիտակ ու անթափանցիկ։ Այս պատճառաւ է որ սպիտակ է չոգին, անթափանցիկ է ամպն։ Այսպէս երկու թափանցիկ մարմիններ, որպէս են օդ և ջուր, իրար խառնուելով կ'ըլլան անթափանցիկ։ Ինչո՞ւ և այս. Այս ալ մեկնուած է, բայց դժուարին է կարճ ու պարզ բացատրել զայն, ուստի փութամք մեր ճիշդ խնդրոյն։

Ձիւնն, որ կ'իջնէ յերկնից խիտ ու յուշիկ, երբ այս տողերն կը գրեմ, գեղեցկապէս ծածկելով մեր պարտէզն ու ծառերն, սպիտակ ու անթափանցիկ է, —որովհետեւ օդի հետ խառնուած է։ Երբ սառնարանաց ձիւնն կը փոխուի սառի, գլխաւորաբար իւր բնական ծանրութեամբն ու ճնշմամբն, որպէս պիտի տեսնեմք ուրիշ առթիւ, օդը կսկսի տարամերժուիլ ակաւ առ ակաւ, և սառն հետզհետէ կստանայ իւր սկզբնական այս սիրուն կապոյտ գոյնն։ Ուր դեռ մնացորդք կան օդի, այս գոյնն չէ այնքան զօրաւոր ու յստակ, իսկ ուր օդը մղուած է բոլորովին, կապոյտն այնքան փայլուն է ու ակնահաճոյ։ Ահա ինչ որ կը բացատրէ նաեւ սառնարանի մը զանգուածին այլ եւ այլ խաւերուն գունոց զանազանութիւնն։

Բայց ոչ եւս կրնամք զբաղիլ հոս լուսոյ և գունոց այս դիւթիչ, այս ակնախտիղ խնդիրներով։

* *

Այժմ կ'երթամք բարձրանալ սառնարանին վրայ մէկ եզրէն միւսն անցնելու համար, ինչ որ կարելի պիտի ընէ մեզ լաւ եւս զննել իւր ահաւոր երեւոյթներն։ Բայց պարտիմ խոստովանիլ թէ սիրտս չէր այնքան արի, սրունգներս՝ ոչ անդողդող. այնքա՜ն նորօրինակ ձեռնարկ մ'էր այս դեռ ինձ համար։ Արդարեւ քանի մը տարիներ առաջ այցելած էի այն մեծածաւալ սառնարանն, ուստի կը բղխի մեր քաջածանօթ բարեկամն Ռոն։ Անձրեւոտ օր մ'էր. Ս. Կօթարի եղերքներէն անցնելով եկած էինք Ֆուրքայի ժեռուտ ու վայրագ կիրճն. և ապա կառքով մեր վերարկուներուն մէջ թաղուած կ'իջնէինք լեռն ի վար։ Ճամբան թողուցինք կառքը, գնացինք մինչեւ սառնարանին եզրն։ Մեր առջեւ կը սփռուէր, կ'երկարէր սառոյցի այդ ամբաւ տարածութիւնն, որոյ վերին ծայրը կը հասնէր ո՛ գիտէ մինչեւ ո՞ր ձիւնածածուկ գագաթ։ Ահելի մռնչիւններ կը լսուէին ի ներքուստ, թերեւս ճարճատիւնն սառոյցի ստուար հատորներու խորտակման։ Խառնաշփոթ խոխոջներ կը բարձրանային անդունդէն, իբր թէ բազմաթիւ հեղեղատներ ժայթքելով, ոստոստելով կուգային միմեանց բաղխիլ շառաչմամբ։ Հոս հոն, մօտն և հեռուն կը նշմարուէին փեռեկումներ, մթին խոռոչներ։ Առաջնորդ չունէինք. մեր ոտքը դրինք պահ մը այս լպրծուն մարմնոյն վրայ, բայց չհամարձակեցանք քայլ մ'իսկ առնուլ դէպ յառաջ, այնքա՜ն ահարկու տպաւորութիւն մ'ըրին մեր վրայ այս տարօրինակ երեւոյթներն այս լերանց ամայութեանց մէջ։

Կարգ մը աստիճաններ փորած են պատշաճ տեղ մը Պոսոնի կողին վրայ, կարելի ընելու համար մինչեւ մակերեւոյթն բարձրանալ։ Մեր մօտն կայ հիւղ մը որոյ վրայ կը ծածանի ֆռանսական զուարթ դրօշն, և ուր կրնաս աւելեալ հաստ դուլպաներ վարձել քայլերդ աւելի դիւրացնելու համար սառին վրայ։ Առաջնորդիս, Շամունեցի կայտառ երիտասարդի մը ձեռաց մէջ կը դնեմ դողդոջուն ձեռքս, և անծանօթ վտանգաց դիմագրաւելու զգացմամբ այս աստիճաններէն վեր կ'ելլեմ յուշիկ։ Այս սառնամանեաց վրայ սայթաքիլ, այս բարձրութենէ վար գլորիլ սառոյցի կամ ժայռերու կարծր ու անողորկ զանգուածոց վըրայ, հաճոյական փորձառութիւն մը չպիտի լինէր անշուշտ։ Բայց հետզհետէ կը վարժուի աչքս, կը վարժուի ոտքս, և տակաւ կ'ստանամ վերստին իմ քաջութիւնը, մանաւանդ երբ կը տեսնեմ թէ քանի մը տղայք ու աղջիկունք կը քալեն անվախ իմ առջեւ։ Շատ անգամ տեսած էի սառնարաններ, բայց ահա առաջին անգամ էր որ կը գտնուէի իւր մարմնոյն վրայ։

Ձեզ նշանակած եւ չեմ յիշեր Պոսոնի ճիշդ չափերն, բայց Զուիցերի սառնարանք ընդհանրապէս ունին 10-20 մղոն երկայնութիւն մինչեւ իրենց ծնունդ տուող ձեանց կոյտերն. 2-3 մղոն լայնութիւն, եւ իրենց խորութիւնն կամ թանձրութիւնն մերթ աւելի է քան վեց հարիւր ոտք։ Կրնա՞մք երեւակայել դիւրաւ թէ սառոյցի ինչ ահագին ծաւալ մը, անբաւ քանակութիւն մը կը ներկայացնեն սոյն չափերն։

Մեր ձախ կողմն կը բարձրանան Պոսոնի ԲՈՒՐԳԵՐՆ, սառոյցի խոշոր հատուածներ, որք ամբողջ մարմնէն դէպի դուրս ճնշուած, ցցուած են, եւ կը կանգնին բրգաձեւ խիտ առ խիտ իրենց անկեանց վրայ չքեղապէս ցոլացնելով արեւուն նշոյլներն։ Սոքա մեզ կը յիշեցնեն այն կանաչազարդ հողէ բազմաթիւ բուրգերն, որոց գեղատեսիլ երեւոյթին վրայ կը հիանայինք բարեկամիս հետ դեռ քանի մը չաբաթ առաջ հռչակաւոր պարտիզին մէջ ի Վէրսայլ։ Հոն ճարտարարուեստ պարտիզպանն էր յօրինած զանոնք, հոս բնութեան զօրութիւնն. հոն միայն դալարապատ հողէ բուրգեր, հոս կենդանի սառոյցէ ճաճանչաւոր բուրգեր։ Սառնարանաց վրայ եւ այլուր կը տեսնուին այսպիսի կոթողներ այլ ընդ այլոյ ձեւերով։ Արեւն ու անձրեւն կը գործեն այս ցցուած մասերուն վըրայ, եւ օտարոտի ձեւեր կուտան նոցա։ Քանի մ'օր առաջ պատուհանէս կը դիտէի մէկ քանի աշակերտներ, որք մեր պարտիզին մէջ ժամերով աշխատեցան, ձիւնէ առիւծ մը չինեցին։ Կը պատմուի թէ անգամ մը Ս. Փետրըսպուրկի մէջ պալատ մը կառուցին Նէվայի սառոյցներէն։

Այս սառոյցի կտորներէն ոմանք մինչեւ 50 ոտք երկայն և 20 ոտք բարձր էին։ Նոյն իսկ չինեցին սառոյցէ թնդանօթներ, որք գնտակներ արձակեցին առանց պայթելու։ Զուիցերի սառնարանաց մէջ կը տեսնեմք ոչ նըւազ զարմանալի չէնքեր, որոց չինութեան համար չ'են գործածուած սակայն ճարտարապետին գործիներն։ Աշտարակներ, զանգակատուններ, գմբէթներ, վաղեմի տաճարի մը ծայրատուած արձաններն, մահիկներ կամ քմահաճ ձեւեր, անհեթեթ թռչուններ տարածուած թեւերով, այծեամներ ևն. սառոյցէ չէնքեր, զորս բնութիւնն է կանգնած։

Թէ ի՛նչ երեւոյթներ կը գրաւեն մեր հայեացքն սառնարանին վրայ. —ընդհուպ։

ԱԲՐ. Տ. ՑԱԿՈԲԵԱՆ

ԲԱՆՏԱՅԻՆ ԼՐԱԳԻՐ
ՅԱՄԵՐԻԿԱՅ

Աւելի քառասուն տարի առաջ, ֆրանսացի ճանապարհորդ մը որ Միացեալ Նահանգները կ'այցելէր, մեծապէս զարմացաւ տանիքի վրայ գործաւոր մը տեսնելով որ լրագիր կ'ընթեռնուր։ Նոր Աշխարհի մամլոյ զօրութեան վրայ գաղափար մը կազմելու համար բարուոք այս նկարագիրը բաւական է։ Ամերիկացի մը անկարող է ապրիլ առանց ունենալու իւր ձեռքին տակ մէկ կամ աւելի թերթեր, որք իրեն կը հաղորդեն աշխարհի հինգ մասանց նորանոր լուրերը։

Ամեն եանքիներն ալ առհասարակ ենթակայ են այս տենչին որ ընկերութեան ամէն խաւերուն մէջ նոյն սաստկութիւնն ունի։ Տանեաց խողովակներ չինողը նոյնքան տենչացող է սուտ կամ ճշմարիտ տեղեկութեանց որքան հարուստ սեղանաւորն որոյ ճարտար մեքենայութիւնները Նիւ-Եօրքի հրապարակին վրայ տագնապ և չփոթութիւն կը ձգեն կամ գնոց բարձրացում յառաջ կը բերեն յաջորդաբար։

* *

«ՍԸՄՄԸՐԻ»Ն. —Էլմիռայի բանտին տեսուչը, Պ. Պռօքվէյ, յանդուգն նորութիւն մը փորձեց։ Այս մարդասէր, զոր բաղդին մէկ քմահաճոյքը բանտապան ըրած էր, աղէկ գիտէր թէ իւր պաշպանութեանը յանձնուած բանտարկեալներն առանց լրագրի չէին կրնար ըլլալ, և խորին կարեկցութիւն մը կ'զգար այն հարիւրաւոր թշուառներուն վրայ որք տարիներով զրկուած էին խմբագրականներ կարդալէ և վերջին ժամու հեռագիրներ ունենալէ։

Ի՞նչ կերպով մխիթարել ուրեմն այս տարաբաղդներն. ապաշաւի հաստատութիւն մը փոխել ընդարձակ ընթերցասրահի մը ուր հասնէին յարաժամ Ամերիկայի առօրեայ հրատարակութիւններն, ասիկա այնպիսի բռնաբարում մին էր ընդդէմ օրինաց որուն Նիւ-Եօրքի բարձրագոյն իշխանութիւնը չը պիտի թերեւս ներէր՝ եթէ նոյն իսկ գործուած լինէր հեղինակութիւն ունեցող անձի մը կողմէ։ Այս դժուարութեան յաղթելու համար Պ. Պռօքվէյ խիստ հանճարեղ միջոց մը յղացաւ։ Որոշեց Էլմիռայի բանտին մէջ հաստատել օրաթերթ մը որ լուրի պիտի բաւէր այդ հաստատութեան պէտքոյն։

Սըմմըրի՝ հաւատարիմ մնացած է ցարդ իրեն գծուած ծրագրին։ Սոյն թերթ այժմ եօթնամեայ գոյութիւն ունի, և դուրսէն ոչ իսկ փոխառութիւն մը ըրած է. խմբագիրները, տպագրիչներն եւ ընթերցողները միմիայն բանտարկեալներէ կազմուած են։

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏԸ. —Սըմմըրիի նախկին խմբագրապետը՝ Հէ... Ամերիկեան Հանդէսին մէջ կը պատմէ լրագրին սկզբնաւորութիւնը, որուն գիտակ է, ըստ որում ինք եղած է անոր վարիչը ցորչափ կեցած է յԷլմիռա։ Դիւրըմբռնելի համեստութեամբ մը յօդուածը չէ ստորագրած ու ոչ ալ ըսած է այն պատճառներն որք զինքն ստիպած էին երկար ատեն կենալ Նիւ Եօրքի պետական զգաստարաններու ամենէն մեծին մէջ։ Կը բաւականանայ ըսելով թէ իւր ատրիճաններ Օքսֆօռտի համալսարանին մէջ առած և ապա Ամերիկայ մեկնած է մի քիչ զբաղելու համար գրականութեամբ և լրագրութեամբ։ Այլ այս ասպարէզն անյաջող երթալով, ուրիշ մը ընտրած է, և այդ ուրիշը զինք ի ծաղիկ հասակի առաջնորդած է այդ տխուր հաստատութեան մէջ։

Ընդհանրապէս, բանտի տեսուչներն, իրենց ձեռաց ներքեւ ազնուազարմ կամ Անգլիոյ համալսարանէ մը ելած անձեր ունենալու բաղդը չեն կրնար ունենալ։ Այլ Պ. Պռօքվէյ ընտիր խմբագրապետ մ'ունէր և տպագրիչներ գտնելն ալ չատ դժուարին չեղաւ։ Բանտարկելոց մէջ երբեք անձեր կային որք ժամանակին տպարանի մը մէջ աշխատած էին։ Կը մնար նիւթականը. բայց յայտ է թէ, յանկոյս Ատլանտեանի, հանրային կամ մասնաւոր՝ չիկայ հաստատութիւն մը որ զուրկ ըլլայ մամուլէ և տպագրական տառերէ։

Արդ, բանտին ճարտարագէտը երեւան հանեց բազկաչարժ հին մեքենայ մը որ սոսկալի չառաչիւններ կը հանէր, մառաններու փոշւոյն մէջ երկար ատենէ ի վեր մոռցուած տառեր գէչ աղէկ մաքրուեցան, և եռամսեայ ծածուկ պատրաստութիւններէ վերջ Սըմմըրիի առաջին թիւը բոլոր բանտարկելոց բաշխուեցաւ։

* *

ԹԷ ԻՆՉՊԷՍ ԼՐԱԳԻՐ ՄԸ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԲԱՆՏԻ ՄԸ ՄԷՋ

Օքսֆորտի նախկին աշակերտը կը յուսար թէ իւր բանտակիցներն յօդուածներ պիտի բերէին իրեն։ Այս պատրանքն իսկ և իսկ փարատեցաւ։ Անդ՝ ինք էր միայն գրագէտ. այլք հասարակ չարագործներ էին որք համալսարաններու մէջ ընթացաւարտ ըլլալէ առաջ՝ դրամարկղներ խորտակելու և չէնքերէ վեր մագլցելու վարժուած էին։

«Լրագրին հոգը տանելէս զատ, կ'ըսէ Ամերիկեան Հանդէսին աշխատակիցը, պարտաւոր էի նաեւ բանտի դպրոցներուն գրագրութեան պաշտօնը վարել։ Այսուհանդերձ միւս բանտարկեալներուն վիճակէն տարբեր չէր և իմ վիճակս ալ. ինձ եղած չնորհները խիստ աննշան էին եւ յօդուածներս ստիպուած էի գիշեր ատեն խցիկիս մէջ գրել։ Երեք տպագրիչներն ալ հաւասարապէս կաչկանդուած էին օրինաց տրամադրութիւններէն, և պարապ ժամերու մէջ միայն ինձ կ'աշխատակցէին։

«Առանձնակի, խմբագրութեան բոլոր ծանրութիւնը իմ վրաս էր. տրամադրութեանս ներքեւ դրուած Նիւ Եօրքի երեք լրագիրներէն լուրեր փոխ կ'առնէի, գիտական թերթերէ հատուածներ կը կտրէի, յօդուածներ կը գրէի, փորձերը կը սրբագրէի, և էջերը կը կարգադրէի։ 1888ի պլիզարդ կոչուած ահռելի մրրիկը դուրսի հետ ամեն յարաբերութիւնները խզեց և քիչ մնաց որ մէկ թիւին հրատարակութեանը արգելք լինէր։ Բարեբաղդաբար, կրցայ այս ձախողութեան առաջքն առնուլ. և այսպէս չպատահեցաւ բնաւ որ Սըմմըրին, չաբաթական ութն էջով այդ թերթը, որոշեալ օրը չ'ելլէ։»

Բացարձակ լռութեան դատապարտուած հաստատութեան մը մէջ, լուրեր քաղելը խիստ դժուարին խնդիր է։ Էլմիռայի բանտարկեալները բառ մը չէին կրնար փոխանակել առանց ենթարկուելու ամենածանր պատժոց։ Ասկից կարելի է գաղափար մը կազմել ներքին լուրերուն՝ խմբագրապետին պատճառած տագնապներուն վրայ. իրաւունք չունէր հարցափորձելու իւր ընկերներն, ինչպէս և այս վերջինք չէին կրնար իրեն պատասխանել գնտակ նետուելու վտանգն աչք չառած։ Այսօրինակ դժուարութիւնք ամերիկեան ամենէն հանճարեղ լրագրապետն իսկ վըհատեցնելու ատակ էին։ Մեքենայից խանգարում մը, գործարաններուն մէջ աշխատող գլխապարտի մը պատահած արկածն, և այլք, լրագրապետին համար ամենահարուստ նիւթեր էին։ Օր մը բանտին յարակից չէնքերէն մին կրակ առաւ. այս արկած իբր նախախնամական բարիք մը ընդունեց, որովհետեւ Սըմմըրիի բաց մնացած մէկ սիւնակն անով լեցուեցաւ։

Եւ սակայն տեղեկութիւններ քաղելու միջոցները վերջապէս քիչ առ քիչ սկսան հայթայթուիլ, զգաստարանի բժիշկը սկըսաւ խօսիլ, վարչական խորհուրդը պաշտօնական թղթակցութիւններ հասցնել տուաւ գաղտնաբար, և այսպէս, լռութեան օրէնքը պարտաւորեցաւ մի քիչ կակուղնալ ի նպաստ հրատարակութեան մը որոյ մասին իրաւամբ կրնար պարծենալ Էլմիռայի բանտին տեսուչը։

Սըմմըրի՝ նոր դպրոցի մը առաջնորդն եղաւ։ Այսօր, Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց առաջնակարգ զգաստատաններու մեծ մասը իր լրագիրն ունի։ Գրականութեան այս նոր տեսակը, զոր առաջին ակնարկով մը բաւական դժուարին կ'երեւի հաշտեցնել բանտային դրութեան խստութեանց հետ, աներկբայապէս մեծ ծառայութիւններ կը մատուցանէ այն արտաքսեալ դասուն, որք նախ թշուառութեան և ապա ոճրագործութեան անդընդոց մէջ կը գահավիժին։

ԱԶԳ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԴՐԱՏՈՒՆ
Ա. ՊՈՒՊՈՒՃԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Պօլը Ալէ Ճատտէսի, Թիւ 12

Գրատանս մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուի մեծ մթերք մը, ֆրանսերէն լեզուաւ, վէպերու, դասագրեանց, գիտական և գրական ամէն տեսակ հրատարակութեանց, աշխարհագրական քարտէզներու, նորատիպ ատլասներու, բնական գիտութեանց վերաբերեալ գունաւոր պատկերներու, ժողովրդական բազմաթիւ մատենադարաններու, հին և նոր օտարազգի մատենագրաց գլուխ-գործոցներու, պրակ առ պրակ վաճառելի գրքերու եւ այլն և այլն։

Փարիզեան ամէն նոր հրատարակութիւնք կը գտնուին և կը վաճառուին «զեղչեալ» գներով։

Եւրոպական ամէն լեզուաւ գրեանց և գրքոյկաց պիտոյից յանձնարարութիւնք կ'ընդունուի և կը գործադրուի խնամօք եւ փութով։

Ամէն լեզուաւ լրագրաց և հանդիսից բաժանորդագրութիւն կ'ընդունուի եւ կը խրկուի ուղղակի բաժանորդաց հասցէին։

Կ'ընդունուի նաեւ տպագրական և կազմարարի վերաբերեալ մեքենայից, զարդարուն գրերու եւ այլ տպագրական նիւթոց, որք կը գործադրուին փոքրիկ յանձնարարող չէքով մը։

Գաւառաց հետ ունեցած յարաբերութիւնք միշտ կը շարունակուին ամենայն կանոնաւորութեամբ։

Գաւառացի այն ամէն ազգայինք որ կ'ուզեն վստահութեամբ և շահաւոր պայմաններով գործ ունենալ Պոլսոյ հետ, կրնան մեզ դիմել ապահով ըլլալով որ գոհ պիտի մնան։

Ամէն գործառնութիւնք կանխիկ դրամով կը կատարուին։ 247 1—5

ՏՕՔԹԷՕՐ
ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՐՄԱՆ
ուղեղի, ողնածուծի եւ բովանդակ ջղային դրութեան վերաբերեալ ախտից
Ամեն օր, յետ կէսաւուր 236
Ի Բերա Պէքեար փողոց Թիւ 9

ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԱՆԻ
կամ [illegible] ընտանեկան, առեւտրական և այլ եւ այլ [illegible]
Աշխատասիրեալ
Ի Ս. ՖԷԼԷԿԵԱՆԷ
Վարժ. [illegible] հայ լեզուի և ֆրանսերէնի

Նոր Նամականին կը բովանդակէ 300է աւելի զանազան գրուածներ, շնորհաւորական, խնդակցական, մխիթարական, յանձնարարական, խնդրագիր, հրաժարագիր, հրաւիրագիր, վկայագիր, տոմսակք, մահազդք, [illegible], ինչպէս նաեւ առեւտրական ամէն ճիւղի վրայ նիւթեր, զանազան տեսակ պարտամուրհակք, փոխանակագիրք, շրջաբերականք, պայմանագիրք, և այլն և այլն։ Աւելի զատ յաւելուած մը՝ զանազան պիտանի նիւթերու վրայ։

Սոյն Նամականին յատկապէս պատրաստուած է հայ ժողովրդեան կենաց և ընդհանուր սովորութեան համեմատ, և պարունակեալ գրուածքն եւս զանազան տարբեր ոճերով խմբագրեալ են, դիւրահասկնալի ըլլալու համար ամեն դասակարգի ազգայնոց, այն է՝ թէ՛ ռամկին, թէ՛ ուսանողին և թէ՛ զարգացելոց միանգամայն։

Կը վաճառի ի գին 6 դհկն. Աշճեան Գրատունը Մերճան փողոց Թիւ 33։ 862 2—3

ՎԻԹՐՕ—ԿԼԱՍԻԷ
VITRAUX-GLACIERS
ԱՊԱԿԵՆԿԱՐ
Դիւրագին! Դիմացկուն!

Բնութեան հիանալի տեսարանաց, ծաղկանց ու թռչնոց, ծովային ու դաշտային, պատմական ու գիտական բիւրատեսակ պատկեր եւ նկարներով, նուրբ և թափանցիկ նորահնար թերթիկներ են ամեն ծաւալով ու գնով։ Սոյն թերթիկներ հիւրասրահներու դրանց, նրբանցքներու, [illegible] և ջերմանոցներու ու բարձրադիր լուսամուտներու ապակիներու վրայ կը փակցուին, որով ամեն ճաշակի և տեղւոյ յարմար գեղեցիկ զարդ մը կը կազմեն և միանգամայն տոկուն ու տեւական կ'ընեն դիւրաբեկ ապակին։

Ընդհանուր ներկայացուցիչ ու վաճառական Թուրքիոյ ՋՕՆ ՍԻՐԱՔԵԱՆ
209 Կ. Պոլիս Ճելուլ-Պէյ խան Թիւ 14-16
Վաճառատեղիք. —Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գաբու մեծ մաքսի դէմ Պէն [illegible]. —Ղալաթիա Մահմուտիէ փողոց Թիւ 15, Թղթավաճառատուն Ա. և Օ. Փանոսեան. —Բերա, Մեծ-Փողոց Թիւ 371 Նաալեան եղբարք. —Բերա, Մեծ-Փողոց Լիւքսէմպուրկի մօտ Թիւ 120 Ժ. Լըտիւք. —Բերա Մեծ-Փողոց Թիւ 136, Բօզմա Վուչինօ

Օ ՖԱՊՈՒՐԳ ՌԷԻՒՆԻ
350 ԲԵՐԱ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ 350 (ՊՕՆ ՄԱՌՇԷԻ ՔՈՎ)
ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
1881 ՅՈՒՆՎԱՐ 14|26, ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

Այս մեծ վաճառումը որ երկար ատենէ ի վեր պատրաստուած է, մասնաւորապէս շահեկան պիտի ըլլայ։ Պատուարժան հասարակութիւնը տեսած չէ երբեք այսքան զանազանութիւն ապրանաց (որոց ցուցակն ի ստորեւ) և այսքան աժան գներով։ Այն զոհողութիւնները զորս յանձն առած ենք մեր ամբողջ ապրանքները վերանորոգելու համար, թոյլ կուտան մեզ իրաւամբ զարմանալի գներով վաճառել մեր բոլոր ապրանքները։ Ուստի կը հրաւիրենք հասարակութիւնն ուշադրութեամբ այցելել մեր վաճառատունն, այս [illegible] առիթէն օգուտ քաղելու համար։

ՑՈՒՑԱԿ ԱՊՐԱՆԱՑ

Մետաքսեղէնք ու թաւիշ, Մատապոլամ, ամերիկեան կտաւ, Քօթնոն կարասեաց համար, Պասմա, Մէռինօս, զանազան կերպասք, գուլպաներ, փողկապներ, հովանոցներ, ձեռնոցներ, բամպակի հագուստներ, ժանեակներ, ֆանելաներ, թաշկինակներ, անձեռոցներ, սեղանի սփռոցներ, կանանց յատուկ ճերմակեղէններ, անկողնոյ ծածկոցներ, քոռսէններ, հոտաւէտ նիւթեր և հազար տեսակ ապրանքներ։

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԶԵՂՉ ԺԻՐՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ՆՐԱՑ
ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ — ԿԱՆԽԻԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ
Վաճառումն կ'սկսի երկուշաբթի 14/26 յունվ. 91
ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՌԻԹՆԵՐ

[illegible] համար բրդեղէն կրկին լայնութեամբ, 4 ու կէս ղրուշի տեղ 2 ղրշ. 30 փարայի։ Պասմա, 2 ղրուշի տեղ 1 ղրուշ 10 փարայի։ [illegible] զուտ բուրդ, կէս գին։ [illegible] ֆլանէլ, 3 ու կէս ղրուշի տեղ 2 ու կէս ղրուշի։ Մետաքսեայ [illegible], 14ի տեղ 10 ղրուշ։ Մատապոլամ, 40 եարտոն 54 ղրուշէն սկսեալ։ Ամերիկեան կտաւ, 24 եարտան 28 ղրուշէն։ Ֆլանէլէ ժիլէ զուտ բուրդ, հատը 7 ղրուշէն սկսեալ։ [illegible] հովանոցներ, 16 ղրուշէն սկսեալ։ Անդրավարտիք, 14 ի տեղ 10 ղրուշի։ Սեղանի անձեռոց, 32 ի տեղ 22 ղրուշ երկոտասանեակը։ [illegible] շապիկ մարդոց համար, 22ի տեղ 12 ղրուշի։ Ֆլանէլէ շապիկ 10 ղրուշէն սկսեալ։ Թաշկինակ, երկոտասանեակը 10 ի տեղ 7 ղրուշի։ Կանանց համար ճերմակեղէններ կէս գնով։ [illegible], գոյնզգոյն, 6 ղրուշ։ Բրդէ բազմատեսակ շալեր, 18 ի տեղ 14 ղրուշի։ [illegible] կտաւ, 3 [illegible] 2 ղրուշ 20 փարայի [illegible]։

ՀՐԴԵՀԻ եւ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

37

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ եւ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,075,212
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐՒՈՅ 2,170,355

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,781,300
ՀԱՍՈՅԹ 1889 ՏԱՐՒՈՅ 989,400

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վստահելի ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, եւ իրենց ցոյց տուած բաւական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ծախքին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն եւ դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 եւ 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիմ մութաննար պեհաղ եարաղը գըյեէի ճէտիտ պէչ պին գատար պէհէր գըյեէի ճէտիտի ալթը զըուշ օն փարա։

Նիմ մութաննար սիեահ եարաղը գըյեէի ճէտիտ տէօրթ պին գատար, պէհէր գըյեէի ճէտիտի պէչ զըուշ օն փարա։

Իւզէրի սըրմալը վէ եաղըը թաամ թապաղը ատէտ տօգուզ եւզ օնեէտի պէհէրի սէքիզ զըուշ։

Նիզամիյէ էյալէթ անպարը իչուն միւպայեա օլունաճագ պալէատէ մաւբադգամ իւչ գալէմ էշեա ֆիյաթը մուբադգամայէրի իլէ թալիպլէրի եօգ թէսլիմաթէ օլուպ չուպաթըն օն պիրինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն մինագասայէրի պիլէճրա մէգփուր կիւնտէ գարարը գաթ՚իլէրի վիրիլէճէկինտէն իլթասըն վէ օն իքինճի կիւնինէ եւզատէ պէչ թենզիլինէ թալիպ օլանլարըն մագամը ճէլիլի Սէրասքէրի լէվազըմաթը ուսումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 Շուպաթ 1891 — 879
Նօ. 20 — 1—2

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էրզագ անպարը իչուն միւպայեա օլունաճագ օլան եւզ պին գըյէ չէքէր իլէ եէթմիշ իքը պին գըյէ սապօնըն չուպաթը բուդմինին օն իչինճիւ չարշէնպէհ կիւնի գարարը գաթ՚իսի վիրիլուպ իրթէսի փէնչշէնպէհ կիւնի եւզատէ պէչ թենզիլի գապուլ օլունաճաղընտան իլթասըն թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

884
Նօ. 25 — 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Մէքթէպը Հարպիյէի Շահանէ պայթար սընըֆը չաքիրտանը իչուն միւպայեա օլունաճագ օլան վէ էճզայի թայիպէնին մէճմուը օն տէօրթ պին ձէթմիչ սէքիզ զուրուշա իլթասը թալիպի եօգ թէսլիմաթէ օլուպ զըրնտան թէնզիլ իլէ իլթասը թալիպ օլանլարըն չուպաթըն օն իքինճի կիւնինէ գատար մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 չուպաթ 1891 — 188
Նօ. 22 — 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Պէրութ վէ ճէպէլը Լիպանտա վէ Զօր վէ Աքքա իլէ Ատանա իլէ Թէքէ վէ Շամը Շէրիֆտէ պուլունան ասաքիրը շահանէ իչուն միւպայեա վէ մինագասատա պուլունան էրզագը մալումէնին իլթասըն թալիպ օլան վէ չէրայիթինի անլամագ իսթէյէնլէրին թարիխը իլանտէն իլթիպարէն պիր հաֆթայա գատար մագամը Սէրա քէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 չուպաթ 1891 — 788
Նօ. 23 — 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Իտարէի մէրքէզիյէ իչուն միւպայեա օլունաճագ տէօրթ եւզ եէրմի պին քիլէ ճէտիտ պուղտայըն պէհէր քիլէսի ալթմըչ պէչ զուրուշա թալիպի եօգ թէսլիմաթէ օլուպ չուպաթըն տօգուզընճու ճումա իրթէսի կիւնի գարարը գաթ՚իսի վիրիլէճէյի վէ օն պիրինճի կիւնի սալի թէքարրիւր իտէճէք ֆիյաթըն եւզատէ պէչ թէնզիլի գապուլ օլունաճաղը ճիհէթլէ իլթասըն թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 չուպաթ 1891 — 883
Նօ. 24 — 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Պէզ ֆապրիգալի հիւմայունընտա մէվճուտ օլուպ ֆիրուխթ օլունաճագ քեահնէ թիմուր պուխար քազանլարընըն պէհէր գըյէի ճէտիտի օն իւչ պուչուք փարայա թալիպի եօգ թէսլիմաթէ օլուպ չուպաթըն օն պիրինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւզայէտէսինին իճրասը իլէ գարարը գաթ՚իսի վիրիլէճէկինտէն իլթիրասըն վէ օն իքինճի կիւնի եւզատէ պէչ զամմընա թալիպ օլանլարըն մագամը ճէլիլը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ուսումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 չուպաթ 1891 — 880
Նօ. 21 — 1—2

ՈՍԿԻ ՄԻՏԱԼ, ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ 1888 — ՈՍԿԻ ՄԻՏԱԼ, ՓԱՐԻԶ 1879

QUINA-LAROCHE

ԳԻՆԷՀԱՄ — ԸՄՊԵԼԻ

Գինա-Լառօշը հասարակ պատրաստութիւն մը չէ, այլ լուրջ ուսումնասիրութեանց եւ աշխատութեանց արդիւնք, որք ամենաբարձր վարձատրութեանց արժանացուցած են անոր հեղինակը։

Միացունել երեք գինգինաներու բաղադրութեանց ամբողջ պայմանները, չէտայ յուժ ախ որժահամ գինի մը պատրաստել, ահա՛ Գինա-Լառօշի հաստատեալ գերազանցութեան գաղտնիքը, որ վ. դիւրաւ ցած է ստամոքսի հիւանդութեանց, անախորժութեան, անարիւնութեան, երկարատեւ ջերմի եւ այլոց բժշկութիւնն. — Կը գտնուի ի Բարիզ, Թ. 22 եւ 19 Տրուօ փողոց. եւ Դեղատանց մէջ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ եւ Ընկ.

45, ՂԱԼԱԹԻԱ — ՊԷՕՅՒՒՔ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆ 45.
Բ. ՀԱՐԿ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԱՏԱՆ ՎԵՐԵՒ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԺԱՄԱՑՈՅՑՔ

Պատի, Գրպանի, Ոսկիէ, Արծաթէ, Մետաղէ

ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՔ

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր յաճախորդաց, որ առեւտրական այս ճիւղին եղանակին ըլլալուն, իւր ապրանաց մթերքն ճոխացուցած է։ Ուստի կը խնդրէ այն յաճախորդներէն որք պէտք ունին ժամացոյցի, գոհարեղինաց, դիմեն սոյն վաճառատունն եւ օգտուին այս ապրանքներէն, որք Եւրոպիոյ լաւագոյն գործարաններէն բերուած են, եւ որոց ճաշակը, քրաթը եւ բնտրութիւնը կ'արդարացնեն այն համեմատաբար համեստ գինն որով ի վաճառ հանուած են։

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ

Վաճառատունը մասնաւորապէս կը յանձնարարէ, մետաղի վրայ որկի գաբլամա ժամացոյցի շղթաներ եւ այլն, որոցմէ ունի մի սեռք բուն Բարիզի ապրանք։ 204

ՍԱԼԻՀ ԱԼՏԳԸ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ, ՕԹՃՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց եւ տղայոց համար ամէն կարգի գեղեցիկ ու դիմացկուն կօշիկներ կը պատրաստուին Փրանսական առաջնակարգ ապրանքներէ։ Այս խանութը դիմող յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գներու աժանութենէն։ 2 թիւէն 4 թիւ կօշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ ղրշ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 թիւէն 6 թիւի համար 5 Ղրշ յաւելում մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Ղրշ.	տեսակ	Ղրշ.	տեսակ
85	ամէն տեսակ կարով պօթին կալոշ	33	կնոջ մաճակ
52	սկարբին կարով	40	պալատական կալոշ
130	կալոշով մոյկ կարով	70	կնոջ համար պօթին կալոշ
65	պօթին կարով	45	16 թիւէն մինչ 21 թիւ պօթին կալոշ տղայոց համար
80	մէստ կալոշ գամով	150	թէլաթին եւ ուզափ մորթէ մոյկ
140	ամէն տեսակ մոյկ	70	կէթա
160	փայլուն մորթէ մոյկ		

Տղայոց յատուկ կօշիկներու 21 թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ ղրշի յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Ցատկապէս յանձնարարուած կօշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 230 3—24

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱԶԱՔ

ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՆ

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ ՄԱՔՈՒՐ ԽԷԺՏՂԱՆՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք ծծուելով եւ ուտուելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Պրոնշիդի, Դուժի, Շնչարգելութեան, Ձայնի կերկեռման, Խռչակատարի եւլն։ Ամէն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՈՒ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խայծղանի այլ եւ այլ շաքարահատերէն

ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՔ
Խայծղանի շաքարահատերու

1. ՄԱՐՍՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿՆ, ուստից իջնեն խայծղանի կարգը եւ անլուծելի զանազան ատ կներն որք բերնին մէջ չլուծուելով կ'երթան ստամոքսը կ'իյնան, առանց դայն ինչ խայծղան հաղորդելու ընդունակն խոզովակաց որոց սահմանեալ են.

2. ԽՈՂՈՎԱԿԻՆ ՆԱՅՐԻՆ խայծղանի հատիկները կը մտնեն ստամոքսի մէջ եւ զայն բեռնաւորելով շաքարով եւ ճարպային նիւթերով, յառաջ կը բերեն ստամոքսի անհանգստութիւններ.

3. ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակուին սյս հատիկներուն պատճառած անհանգստութիւնք եւ յառաջ կը բերեն Բորբոքում, Վէրք, Խիթ, եւն. իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի պատճառաւ.

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՔ
Ժէրօտէլի Բաստիյլներու

Ա. ՇՆՉԱՓՈՂերուն մէջ Ժէրօտէլի բաստիյլներու գոլորշի, ները մեծապէս կը ներգործեն իրենց առողջարար եւ կազդուրիչ յատկութեամբ, քանի որ կը ծծուին ու կը ծծուին։

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մէն մի ծծուառութեան կը հասնին Ժէրօտէլի բաստիյլներու գոլորշիներն եւ բնականաբար տարածուելով անմիջապէս ի գործ կը դնեն իրենց փրկաւոր ազդեցութիւնը.

(Բարիզի բժշկական ամենէն կարող ռք թերթն, Կազէթ տը Օբիթօ. այսպէս կը խօսի բաստիյլներու վրայ. «Պ. Ժէրօտէլ պարզ միջոց մը գտած է խայծղանը մտցնելու համար շնչափողերու ամենէն նուրբ թելերուն մէջ, առանց պարունակելու վնասակար նիւթեր։ Այս պայմաններով խայծղանին ազդեցութիւնն այնքան արագ է որ քանի մը Բաստիյլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու»։)

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՆ անհրաժեշտ են ամէն անոնց որք ձայներնին կը յոգնեցնեն, արձակ օդի մէջ կ'աշխատին կամ իրենց պաշտամանց պատճառաւ ստիպուած են գրգռիչ գոլորշի եր կամ փոշիներ ծծել, ինչպէս Գործաւորք, Զօրացրութիւնք, Կառավարք, Երգիչք, Դերասանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Ուսուցիչք, Վաստակաւորք, Երկաթուղեաց Պաշտօնեայք եւ եւն.

Տարին 100 000է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բաստիյլներով եւ Պ. Ժէրօտէլ 40 000է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի։

Ժէրօտէլի Բաստիյլներն են խայծղանի միակ բաստիյլներն որք վարձատրուած են Բարիզու 1878ի Տիեզերական արուեստահանդէսի կողմէ, Նախարարական որոշմամբ եւ բուռ խորհրդոյ Առողջապահական խորհրդոյ փորձերու ենթարկուած են, եւ Ռուսիոյ մէջ թոյլատրեալ են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ։

Խորհուրդ տուած կը ըլլանք 72 Բաստիյլ, ինչպէս եւ Մանօքանշանի դործածութեան ինչպէս մասին. — Պահանջել գործարանի նշանը

Ա. ԺԷՐՕՏԷԼ, դեղագործ ի Սէն-Մէնհու, (Ֆրանսա)

Ի Կ. Պոլիս Օ Պոն Մարշէ — Ժօզէֆ Գանզուք — Թիթաս — Վ. Էնեան Գասապեան — Տ. Մ. Մէզիքի — Ղալաթիա Ղալա ոռնոն։ 852

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթօր Այէրի ջերմային հիւանդութեան, այսինքն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է պլասմութեանց, է դառնահամ եւ ազդու կազդուրիչ ամեն տեսակ Ֆիզիքական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճահճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայէց վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն եւ ապաքինիչ առոյգ յատկութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը առոյգ գիտութեամբն։ Այս Ֆիզիքական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անվերծմաբելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, եւ յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր եւ տենդեր, եւ արեան թունաւորում. որոց աս անուանները տրուած է. ջերմն եւ դարսուա, Թագուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մաղձային տենդ եւ հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ եւ թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ բուրեալ մահահոտ նիւթերով, կամ բաց աղբանոցներէ եւ ականներու ծակտիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այէրի ջերմի ու տենդից դեղը կը ջնջէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն եւ դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն առաւելապէս անվտանգ եւ անվնաս է եւ օգտակար առոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգաց համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Պոլսոյ։ 210

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Օր	ժամ Ը.Ե.		երթալիք տեղը
Բշ.	4 16	Եր.	Օտեսա
Գշ.	5 17	5 Եր.	Աղեքսանդրիա
Դշ.	6 18	10 Առ.	Անատոլու
Դշ.	6 18	10 Առ.	Սեվաստաբոլ
Եշ.	7 19	2 Եր.	Օտեսա

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրէճ Գաբու։ 26

Արտօնատէր Կ. ՏԷՐՏԵԱՆ

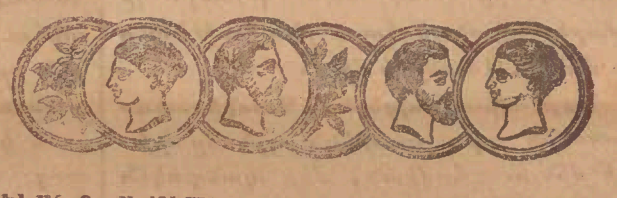

ԿԵՆՍՔ, ԱՃՈՒՄՆ Ե. ԳԵՂ. ՄԱԶԵՐՈՒ։

ՄԻԼՐԷՕ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԻԱԿ ՀԱՏԻԿ ՆՈՐՈԳԻՉ

Նրասլես իրենց առջի կթարմ գոյնն կը դարձունէ ճերմկած կամ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցունէ անոնց թափիլը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացունէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճում, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։ Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նիւեորք ու Բարիզ։

Մեծաքանակ վաճառում Պոլիս Բ. եւ Հ. Բիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը Եէնի ճամի փողոց Թ. 18 եւ ի Ղալաթիա Եիւքսէք քալտըրըմ Լտման Քարուանայի քով։

Փոքրաքանակ վաճառում ի Պոլիս Բ. եւ Հ. Բիւչիւքեան Եղբարց դեղարանը՝ կամուրջի դիմաց Թիւ 17, եւ ի Բերա Մեծ փողոց Թիւ 433, Իգլոտսի անուշահոտութեանց վաճառատունը։

ԲԱԹՐԻՕԹԻՔ

ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

PATRIOTIC Life and fire assurance Company

Հիմնեալ ի 1824

Դրամագլուխ	Անգղ. Ոսկի	1,500,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	121,984
Պահեստի դրամ	» »	250,000

Սոյն ընկերութիւնը դիւրամատչելի պայմաններով ամէն շէնք, կարասիք եւ ապրանք հրդեհի վնասուց դէմ կ'ապահովագրէ։

Տնօրէն ընդհանուր Թուրքիոյ
ԱԼՊԵՐԹ ՀՕՖՄԱՆ

Ապահովագրութեանց եւ այլ տեղեկութեանց համար դիմել առ
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղի տեսուչ
ՄԻՀՐԱՆ Յ. ՍԱՐԸԵԱՆ
Գործակալ Ապահովագրական Ընկերութեանց

Սթամպօլ, Պաղչէ-Գաբու Թիւ 27, մաքսատան դիմաց։ 172

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

241, Կ. ՊՈԼԻՍ ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ 241

Պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իւր խանութին մէջ կը պատրաստուին թէ՛ արանց եւ թէ կանանց յատուկ ամէն տեսակ գեղեցիկ կօշիկներ Փրանսական նիւթերով եւ Փրանսայէ բերուած վերջին նորաձեւութեանց համապատասխանող օրինակներու համաձայն։

Պատրաստուած կօշիկները հետեւեալ վերջին գներով կը վաճառուին.

Պօթին կալոշ	Ղրշ. 95	Սկարբին	Ղրշ. 52
Մանթարըլը Պօթին	» 75	Պալատական կալոշ	» 45
Պօթին	» 67	Կանանց մաճակ	» 35
Մոյկ	» 140	Կանանց սկարբին	» 40
Մոյկ եւ կալոշ	» 130		

Ապսպրուածներուն վրայ տասը ղրուշ յաւելում կըլլայ։ (203)

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

12

1891 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 19 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՐՏ 1

Վոսֆորէն իջնող շոգենաւներ

1 30 Կէօքսու. Անատ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէչիք.
1 40 Եէնիմ. Մեզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
1 30 Վանիք. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզկ. Պէչիք.
1 40 Պէյգօզ Բօշաք. Զուպգ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պ. Յլ. Գուզկ.
2 30 Եէնիմ. Մեզգ. Պէօյիւքտ. Թարպ, Եէնիք. Միրկ. Պօյճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթ. Պէչիք.
3 10 Ռ. Ա. Գավագ Մեզարպ Պէօյ Թարպ. Պէյգօզ Բօշաք. Զուպգ. Գանլըճա Ա. Հիս. Գանտլ. Վանիք Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Իւսկտ.
3 15 Եէնիմ. Մեզգ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ըմթէն. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
4 — Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բօշաք. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտլ. Վանիք Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիքթաշ
4 15 Եէնիմ. Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ըմթէնեա Միրկ. Պօյաճք. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրչ, Օրթաք Պէշիքթաշ
5 40 Պէօյիւքտ. Թարպ. Պէյգօզ Բօշաք. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիքթաշ
6 — Եէնիմ. Մեզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք.
7 — Եէնիմ Մեզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բօշաք. Եէնիք. Միրկ Գանլըճ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտի. Արնավ. Չէնկել. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէչիք. Իւսկ.
8 5 Ա. Ռ. Գավ. Եէ իմ. Մեզպ. Պէյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ըմթէն. Միրկէօն Ռ. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 — Մեզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ Բօշաք. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկ.
10 — Մեզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար. Արնավ. Գուրչ. Օրթաք Պէշիկ.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւներ

2 45 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք Մեզպ. Եէնիմ.
3 35 Գավակ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բօշաք. Պէյգ. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մեզարպ. Եէնիմ.
3 40 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա Զուպգ. Բօշաքաճէ Պէյգօզ Թարպ. Պէօյք.
4 15 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Ըմթէնեա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Եէնիմ.
5 15 Իւսկ. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեզպ. Եէնիմ. Ռ. Ա. Գավագ.
6 — Գավակ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Արնավ Պէպէք Ա. Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյ. Մեզարպ. Եէնիմ.
6 15 Պէշիք. Իւսկ. Գուզկունճ Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկել. Արնավ. Գանտլ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մեզպ. Եէնիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Արնվուտ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մեզպ.
9 30 Պէշիկ. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Ռ. Հիսար Պօյաճ. Գանլըճա Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մեզարպ. Եէնիմ.
10 20 Պէշիքթաշ Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պօյաճ. Միրկէօն Թէնեա Եէնիք. Թարպ. Պէյգ. Մեզարպ. Եէնիմ.
10 5 Գավ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Զուպուգլը Բօշաք. Պէյգ. Թար. Մեզ. Ռ. և Ա. Գավագ։
11 20 Պէշիքթ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մեզպ. Եէնիմ.
11 10 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճա Զուպգ. Բօշք Պէյգօզ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանք.
12 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք